

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA
Katedra humanitních věd

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Politický život v obci Rokytnice v Orlických horách
Political process in the municipality
of Rokytnice v Orlických horách

Vypracoval: Tomáš Mičola

Praha, únor 2011

©

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Politický život v obci Rokytnice v Orlických horách" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 8. 4. 2011

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu diplomové práce Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D. za odbornou pomoc a cenné rady při zpracování této práce.

Politický život v obci Rokytnice v Orlických horách

Political process in the municipality of Rokytnice v Orlických horách

Souhrn

Práce se zabývá politickým procesem na komunální úrovni. Cílem práce je analyzovat lokální politický systém prostřednictvím případové studie a identifikovat charakteristická specifika takového systému. Teoretická část je věnována vymezení základních pojmů týkajících se obce, nastínění historického vývoje obecní samosprávy v českých zemích, legislativní úpravě voleb do obecních zastupitelstev v České republice a hlavním specifickým determinující komunální úroveň politiky. Praktická část se zabývá charakteristikou města, vývojem lokální politické scény a jednotlivými politickými aktéry. Stranou zájmu nezůstávají vztahy a spolupráce mezi politickými aktéry a participace občanů na lokálním politickém procesu. V závěru práce jsou zjištěné aspekty určující podobu politického procesu v obci komparovány s obecnými teoriemi týkající se této problematiky. Nechybí zde také odhad dalšího politického (volebního) vývoje v následujících letech.

Summary

The project describes local political process. The subject of this project is to analyse local political system by the medium of case study and identify characteristics of the system. Theoretical part deals with basic concepts of municipality, historical process of Czech self-government, local authority elections in Czech republic and main specifics determined local politics. Practical part deals with characteristics of the city, its local political process and representatives, relation and co-operation among representatives, citizen participation in local political process etc. At the conclusion are compared theory and project results on this topic. There is also outlined future political life in the municipality.

Klíčová slova

obec, město, zastupitelstvo, rada, mandát, politika, lokální politický proces, komunální volby, politické strany, volební účast, volební výsledky, politická participace

Key words

municipality, city, municipal council, city council, mandate, policy, local political process, local authority elections, political parties, electoral participation, election results, political participation

OBSAH

1	ÚVOD	9
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	11
2.1	Cíl	11
2.2	Metodika	11
3	LOKÁLNÍ DEMOKRACIE (teoretické vymezení)	13
3.1	Obecní samospráva v ČR	13
3.1.1	Obec	13
3.1.2	Území obce	13
3.1.3	Působnost obcí	14
3.1.4	Občané obce	15
3.1.5	Orgány obce	15
3.2	Vývoj obecní samosprávy v České republice	17
3.2.1	Období rakousko-uherské monarchie (1848-1918)	17
3.2.2	Období první republiky (1918-1939)	18
3.2.3	Období Protektorátu (1939-1945)	19
3.2.4	Období poválečné a normalizační období (1945-1989)	20
3.3	Komunální volby v České republice (obecné vymezení)	20
3.3.1	Volební systém	21
3.3.2	Volební obvod	22
3.3.3	Volební strany, forma kandidatury	23
3.3.4	Struktura hlasu a způsob hlasování.....	23
3.3.5	Volební klauzule	24
3.3.6	Volební formule	25
3.3.7	Specifika lokálního politického procesu	26
4	CHARAKTERISTIKA OBCE.....	29
4.1	Základní údaje	29
4.2	Historie města.....	31
4.3	Demografická struktura města.....	33
4.3.1	Počet obyvatel	33
4.3.2	Věková a vzdělanostní struktura	35
4.4	Socioekonomická situace	38
4.4.1	Zaměstnanost	38

4.4.2	Bytová výstavba	39
4.4.3	Doprava	40
4.4.4	Školství	41
4.4.5	Zdravotnictví, sociální péče	41
5	POLITIČTÍ AKTÉŘI A OBČANSKÁ PARTICIPACE V OBCI.....	42
5.1	Komunální volby v Rokytnici v O.h. 1994 – 2006.....	42
5.1.1	Volby 1994.....	42
5.1.2	Volby 1998.....	44
5.1.3	Volby 2002.....	45
5.1.4	Volby 2006.....	48
5.2	Komunální volby v Rokytnici v O.h. 2010.....	50
5.2.1	Současný politický život ve městě	50
5.2.2	Politická participace občanů města	52
5.2.3	Politické subjekty v komunálních volbách 2010.....	53
5.2.4	Výsledky voleb a povolební vyjednávání 2010.....	61
6	ZÁVĚR	64
	Seznam použitých zdrojů	67
	Seznam zkratk	70
	Seznam tabulek	71
	Seznam grafů.....	71
	Seznam obrázků	72

1 ÚVOD

V odborné literatuře zabývající se lokální úrovní politického procesu v České republice jsme se v minulosti často setkávali se stanoviskem o opomíjení tohoto tématu na úkor pozornosti vůči politice parlamentní, stranickým a volebním systémům a podobně. Přesto se však téma komunální politiky těší poměrně velkému zájmu ze strany politologické obce. Takovéto zkoumání nám předkládá nejen výsledky týkající se výhradně lokální politiky (samosprávy), ale napomáhá činit více kompletní závěry z oblasti fungování celostátního politického systému.

Při zkoumání lokální úrovně politického procesu lze také objevit postoj, který tvrdí, že v nejmenších obcích v podstatě komunální politika není politikou, ale pouze správou obecních záležitostí a péčí o rozvoj obce. Takovýto názor je však mylný. I v tom nejméně početném zastupitelském sboru mohou existovat rozdílné přístupy k samotnému chápání základního územního společenství občanů. Dochází ke střetům, kdy se volí mezi solidaritou (např. vybudování domu pro důchodce) a odpovědností (nezadlužovat obec) nebo respektem k soukromému majetku a preferencí pořádku (instalace kamerového systému) atd. Přichází tak na řadu vyjednávání, a je nutno prosadit jednu či druhou variantu, nebo najít přijatelné řešení pro zastávce obou nebo i více stanovisek. Téma se tím stává výrazně politickým také z toho důvodu, že zastávci různých pojetí obce a obecní samosprávy při svém uvažování vycházejí, aniž by si to mnohdy uvědomovali, z ideově politického základu. Nejde tedy v žádném případě o pouhou, a zdánlivě nepolitickou, správu obecních záležitostí.

Oblast komunální politiky si zaslouží pozornost pro svá specifika. V malých obcích, vlivem časté neexistence základů parlamentních stran, mají velice významnou úlohu na politickém dění nezávislá uskupení a subjekty. Lidé zde chodí k volbám pod dojmem místních událostí a záležitostí a orientují se ve svém rozhodování na základě znalosti jednotlivých kandidátů. Paradoxně se tak mohou daleko více přiblížit politickému dění a životu a participovat na politickém procesu, než lidé ve velkých městech (50 000 – 100 000 obyvatel), kde funguje a vyvíjí činnost úplné či téměř úplné spektrum parlamentních politických stran a politik je občanovi o něco více vzdálen a komunikuje s ním především prostřednictvím mnoho neřikajících ideologických hesel na předvolebních billboardech a plakátech. Voliči v takových se městech orientují spíše dle ideologického přesvědčení a někdy také mohou odevzdávat své hlasy (protože hlasují především pro

parlamentní politické subjekty) jako reakci na celostátní politická témata. Úroveň komunální politiky v ČR obsahuje také prvek přímé demokracie prostřednictvím vysávání místního referenda (v případě celostátního referenda je nutný zvláštní ústavní zákon a na krajské úrovni je možné referendum od 1.1. 2011 dle zákona č. 118/2010 Sb.), které se může týkat nejrůznějších obecních záležitostí a občané tak mají možnost zapojit se do tohoto procesu přímé demokracie.

V úvodu této práce je vhodné uvést také krátkou terminologickou poznámku. Práce užívá zejména v teoretické části, v souvislosti s dotčeným regionem, ostatně stejně jako v samotném názvu, shrnujícího termínu obec ve smyslu zákona o obcích, tzn. jako souhrnné označení pro obec a město. V praktické části se text přichyľuje k používání termínu město, rada města, zastupitelstvo města z faktické existence statutu města, kterým Rokytnice v Orlických horách disponuje.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíl

Cílem práce je podrobně analyzovat lokální politický systém v obci Rokytnice v Orlických horách a poukázat na specifika takového systému ve velikostně příbuzných obcích. Práce si všímá komunálních voleb v letech 1994 až 2010 a faktorů, které mohou ovlivňovat samotný průběh i výsledek politického (volebního) procesu. Dalším cílem práce je popsat vztahy politických aktérů v zájmové oblasti, charakteristiku jejich ideologického zakotvení, úroveň a efektivitu politické spolupráce a úroveň a rozsah občanské participace na lokálním politickém systému. Práce si také klade za cíl nastínit možnosti a směr dalšího vývoje komunální politiky v obci.

2.2 Metodika

V současné české politologické produkci, která se věnuje komunální politice se kombinují dva epistemologické přístupy. Jedním z nich je kvantitativní výzkum, jenž si v podstatě nevšímá místních specifik a komunální politiku bere jako hierarchicky nejnižší stupeň politiky jako celku. V rámci tohoto výzkumu dochází autoři v oblasti lokálního politického procesu k závěrům, jenž jsou částečně odvoditelné z podstaty fungování vyšších úrovní. Druhým přístupem v poznání komunální politiky je výzkum kvalitativní, jehož obrazem jsou konkrétní případové studie zkoumaných obcí (respektive zkoumaných politických procesů jednotlivých obcí), a který právě více zohledňuje místní specifika. Výrazem takového přístupu je tvrzení, že komunálních politik je právě tolik, kolik je obcí. V tomto případě si nelze při výzkumu vystačit pouze se studiem dostupných odborných dokumentů a dat Českého statistického úřadu. Významné jsou tak metody kvalitativního sociologického výzkumu.¹

Předkládaná diplomová práce je založena na přístupu kvalitativního výzkumu a je postavena jako případová studie dané obce. Teoretická část je dělena do třech kapitol, z nichž první dvě věnují pozornost vymezujícím pojmům souvisejících s fungováním obecní samosprávy a nastínění jejího vývoje od poloviny 19. století do konce osmdesátých let 20. století. Třetí kapitola přibližuje téma lokálního politického systému vymezením

¹ Fiala, P., Strmiska, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: ISPO, 2005, s. 163-167.

některých specifik, která tento systém determinují. Teoretická část čerpá především ze zákonů č. 128/2000 Sb., o obcích a č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a z odborných publikací zabývajících se problematikou komunální politiky. Praktická část je soustředěna na charakteristiky obce, jenž se mohou podílet na utváření a konečné podobě lokálního politického systému. Stranou pochopitelně nezůstávají zúčastnění političtí aktéři, občané, jejich participace a samotný průběh a výsledky obecních voleb. Tato část práce se opírá o informace poskytnuté Českým statistickým úřadem, serverem volby.cz a Orlicko.net, oficiálními webovými stránkami obce, regionálním periodikem Horský kurýr a Rychnovský deník. Dále byly uskutečněny polostrukturované rozhovory s některými zástupci politického života v obci. Byly tedy využity zejména techniky dotazování a studia dokumentů.

3 LOKÁLNÍ DEMOKRACIE (teoretické vymezení)

3.1 Obecní samospráva v ČR

3.1.1 Obec

Zákon č.128/2000 Sb. definuje obec jako základní územně samosprávné společenství občanů, které je vymezeno hranicí obce a tvoří územní celek. Obec je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů a při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.

Obec, která má alespoň 3000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR po vyjádření vlády, nebo byla městem přede dnem 17. května 1954 a podala žádost předsedovi poslanecké sněmovny. Předseda poslanecké sněmovny pak stanoví a určí den, kdy se obec stává městem. Za stejných podmínek, vyjma dodržení minimálního počtu obyvatel, se může stát obec městysem. Další kategorií, do kterých člení obce výše zmiňovaný zákon, jsou města se zvláštním postavením, tzv. statutární města, která mají právo upravovat si své vnitřní poměry ve věcech správy statutem, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky. Stanovuje se tak například výčet jednotlivých městských obvodů a městských částí a vymezení jejich území, pravomoc orgánů města a orgánů městských částí a městských obvodů v rámci samostatné a přenesené působnosti, atd. Samostatným typem města je hlavní město Praha.²

3.1.2 Území obce

Každá část území České republiky je součástí území některé obce, nestanoví-li zvláštní zákon jinak. Území v ČR, která nejsou součástí obce, jsou vojenské újezdy. Obec může být vymezena jedním, nebo více katastrálními územími. Dvě nebo více obcí, které spolu sousedí, se mohou na základě dohody sloučit a změnit tak území obcí. Území obce po sloučení tvoří území slučovaných obcí. Změna území je možná po vyslovení souhlasu zastupitelstev dotčených obcí, pokud do 30 dnů od zveřejnění není podán návrh na konání místního referenda o této věci. Je-li podán takový návrh, je k uzavření dohody o sloučení

² Zákon č.128/2000 Sb. a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

obcí nebo o připojení obce nutné souhlasné rozhodnutí místního referenda. Část obce, která se chce oddělit, musí mít samostatné katastrální území sousedící nejméně se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem a tvořící souvislý územní celek; po oddělení musí mít alespoň 1000 občanů. Stejně podmínky musí splňovat i obec po oddělení její části. S oddělením části obce musí vyslovit souhlas v místním referendu občané žijící na území té části obce, která se chce oddělit.³

3.1.3 Působnost obcí

Věcná působnost obce, tzn. vlastní náplň činnosti obce, to co obec dělá, se realizuje jednak jako samospráva a jednak jako státní správa. V rámci samosprávy mluvíme o samostatné působnosti a v rámci státní správy o působnosti přenesené. Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon. Jde především o záležitosti týkající se schvalování programu rozvoje obce, územního plánu a regulačního plánu obce, schvalování rozpočtu a závěrečného účtu obce, zřizování trvalých i dočasných peněžních fondů obce, zřizování a rušení příspěvkových organizací, organizačních složek obce a právnických osob, vydávání obecně závazných vyhlášek atd.

Přenesená působnost ve věcech, které stanoví zvláštní zákony, je v základním rozsahu svěřeném obci vykonávána orgány obce určenými tímto nebo jiným zákonem nebo na základě tohoto zákona, v tomto případě je území obce správním obvodem. V rozsahu pověřeného obecního úřadu (§64) je přenesená působnost vykonávána tímto úřadem, rovněž tak v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností (§66). Při vydávání různých nařízení obce v rámci přenesené působnosti se orgány obce řídí zákony a jinými právními předpisy, v ostatních případech též usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů a opatřeními příslušných orgánů veřejné správy přijatými při kontrole výkonu přenesené působnosti podle tohoto zákona. Metodickou a odbornou pomoc ve věcech výkonu přenesené působnosti vykonává vůči obecním

³ Zákon č.128/2000 Sb.

orgánům krajský úřad. Obce obdrží ze státního rozpočtu příspěvek na plnění úkolů v přenesené působnosti.⁴

3.1.4 Občané obce

Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České Republiky a je v obci hlášena k trvalému pobytu. Občan obce, který dosáhl věku 18 let, má právo volit a být volen do zastupitelstva obce za podmínek stanovených zvláštním zákonem, hlasovat v místním referendu za podmínek stanovených zvláštním zákonem, vyjadřovat svá stanoviska k projednávaným věcem na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem, vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, rady obce, výboru zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy, požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce. Uvedená oprávnění má i fyzická osoba, která dosáhla věku osmnácti let, je cizím státním občanem a je v obci hlášena k trvalému pobytu, stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena. Všechna práva občana s výjimkou participace ve volbách a referendu mají i zletilí „neobčané“ obce v případě, že vlastní na území obce nemovitost. Přestože je občanství obce přiznáno jen občanům České republiky, všechna práva spojená s občanstvím obce se vztahují i na občany jiných zemí Evropské unie s trvalým pobytem v obci.⁵

3.1.5 Orgány obce

Zastupitelstvo obce je základním orgánem obecní samosprávy. Je složeno z členů zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období stanoví v souladu s tímto zákonem zastupitelstvo obce nejpozději do 85 dnů přede dnem voleb do zastupitelstev v obcích. Zastupitelstvo obce při stanovení počtu členů zastupitelstva obce přihlédne zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Počet členů stanoví tak, aby zastupitelstvo obce mělo v obci, městyse, městě, městském obvodu, městské části do

⁴ Zákon č.128/2000 Sb.

⁵ Zákon č.128/2000 Sb.

500 obyvatel 5 až 15 členů, nad 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů, nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů, nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů, nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů, nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů. Mandát člena zastupitelstva obce vzniká zvolením, ke kterému dojde ukončením hlasování. Člen zastupitelstva obce vykonává svůj mandát osobně a v souladu se svým slibem, který skládá na začátku prvního zasedání zastupitelstva obce a není přitom vázán žádnými příkazy. Výkon funkce člena zastupitelstva obce je výkon veřejné funkce. Člen zastupitelstva obce má při výkonu své funkce právo předkládat návrhy zastupitelstvu obce a dalším orgánům obce, vznášet dotazy, připomínky a podněty na radu obce a její členy, na výbory a vedoucí organizačních složek obce, statutární orgány příspěvkových organizací, které obec zřídila, nebo zástupce obce v orgánech právnických osob, které obec založila. Zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti obce. K platnému usnesení zastupitelstva obce, rozhodnutí nebo volbě je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce. Zasedání zastupitelstva obce je veřejné. Zastupitelstvo obce může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Finanční a kontrolní výbor zřizuje zastupitelstvo obce vždy.

Rada obce je výkonným orgánem obecní samosprávy. Rozhoduje ve věcech patřících do oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti je odpovědná zastupitelstvu obce. Rada obce může činit rozhodnutí i v oblasti přenesené působnosti, stanoví-li tak zákon. Radu obce tvoří starosta, místostarosta a další členové rady. Počet členů rady obce je lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Rada obce se nevolí v obcích, kde zastupitelstvo obce má méně než 15 členů. Rada obce se schází ke svým schůzím podle potřeby, její schůze jsou neveřejné. Rada je schopna usnášet se, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů, k platnému usnesení nebo rozhodnutí je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů. Rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečuje plnění usnesení, které přijalo zastupitelstvo obce. Rada obce může zřídit jako své iniciativní a poradní orgány komise.

Starosta zastupuje obec navenek. Starostu a místostarostu (místostarosty) volí do funkcí zastupitelstvo obce z řad svých členů. Starosta a místostarosta musí být občanem České republiky. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu obce. Starosta svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce, odpovídá za včasné objednání

přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok. Starosta spolu s místostarostou podepisují právní předpisy obce a v případech stanovených zvláštními zákony zřizuje pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány obce.

Obecní úřad je tvořen starostou, místostarostou, tajemníkem, je-li tato funkce zřízena, a zaměstnanci obce. Obecní úřad v oblasti samostatné působnosti plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo obce nebo rada obce. Dále vykonává přenesenou působnost v základním rozsahu svěřeném obci. V obcích s pověřeným obecním úřadem se zřizuje funkce tajemníka obecního úřadu, který je zaměstnancem obce. Tajemník je odpovědný starostovi za plnění úkolů obecního úřadu v rámci samostatné i přenesené působnosti.⁶

3.2 Vývoj obecní samosprávy v České republice

3.2.1 Období rakousko-uherské monarchie (1848-1918)

Počátek roku 1848 v českých zemích je spojen s prvními požadavky na zavedení obecní samosprávy, které byly obsahem dvou petic adresovaných císaři. V březnu 1849 vznikla první právní úprava obecního zřízení, tzv. Stadionův řád. Byly vymezeny tři druhy obcí: místní, okresní a krajské, ovšem právní úprava se týkala podrobně pouze obcí místních. Rozlišovala se působnost obcí přirozená (samostatná) a přenesená. Volenými orgány byly obecní výbor, jenž byl orgánem usnášecím a dozorčím a obecní představenstvo, v jehož čele stál purkmistr a minimálně dva radní. Usnesení vykonával purkmistr. V lednu 1850 zahájily činnost okresní a krajské úřady a v dubnu proběhly volby do obecních rad. Rok 1851 je spojen se změnou politické situace a nástupem absolutismu. Ústava byla zrušena, samospráva ponechána jen v místních obcích, s určitými změnami zůstal v platnosti Stadionův řád, veřejnost byla odstraněna z jednání obecních výborů. Obecní orgány zůstaly ve funkci až do roku 1860, tedy 10 let, místo původního tříletého období.

V roce 1861, po pádu bachovského absolutismu, byla vydána Schmerlingova ústava, která předznamenala jednoznačnou cestu rakouského císařství ke konstitucionalismu. Obecní zřízení ve všech zemích císařství byla založena na stejných

⁶ Zákon č.128/2000 Sb.

principech a lišila se jen v drobnostech. Výbor obce a představenstvo obce bylo ustavováno na tříleté funkční období. Volilo se podle prostého většinového systému. V letech 1863-1919 bylo volební právo v obcích přímé, nerovné a nevšeobecné. Vztahovalo se na státní příslušníky mužského pohlaví ve věku minimálně 24 let. Voliči byli rozděleni podle výše placených daní a podle tohoto klíče se přihlíželo k důležitosti jejich hlasu. Volebním právem disponovaly rovněž právnické osoby, ženy a neplnoletí (pokud splňovali daňovou podmínku). Ženy a neplnoletí mohli volit pouze prostřednictvím plnomocníků. Obecní zřízení opět rozlišovalo mezi samostatnou a přenesenou působností. Došlo k velkému nárůstu výkonů v rámci přenesené působnosti, obce je musely hradit z prostředků určených na výkon samostatné působnosti. To z velké části nakonec vedlo ke krizi obecní samosprávy koncem 19. století, jejíž příčinou byla právě finanční nezajištěnost obcí.

Uspořádání obecní samosprávy v tomto období se dá označit jako dualistický model monokratického typu. Obecní rada zde totiž nebyla kolegiálním orgánem, obecní radní byli pouze pomocným a zástupným orgánem purkmistra, který měl vlastní pravomoce nedelegované obecním výborem. Purkmistr byl volen výborem, jehož byl členem, neměl přímý mandát od voličů.⁷

3.2.2 Období první republiky (1918-1939)

Během celé existence první republiky se výrazněji neměnilo obecní uspořádání, jež se formovalo v druhé polovině 19. století. Bylo však přijato několik zásadních novel, které se týkaly například volebního řádu, změn některých názvů obecních orgánů, pravidel jejich fungování a postavení jejich členů. Byly také přijaty čtyři finanční novely, nebo zákon o organizaci politické správy.

Se vznikem Československé republiky lze sledovat centralizační tendence, jejichž přímým obrazem je první finanční novela z roku 1921, která požadovala při zacházení s obecním majetkem určité hodnoty vyšší schválení dohlédacím státním úřadem a výrazně tak zasahovala do výkonu samostatné působnosti. Druhá finanční novela z roku 1927 delegovala dohlédacím úřadům pravomoc nařít vhodných dávek a poplatky ze spotřeby ve snaze zvýšit tak příjmy obce, státní úřady mohly i zvyšovat již nastavené sazby, a to i proti vůli zastupitelstva obce. Zároveň určovaly a dohlížely na využití takto

⁷ Balík, S. Komunální politika Obce aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, s. 39-45

získaných příjmů obce. Tento stav, který neměl se samosprávou obce mnoho společného, trval do roku 1930, kdy byla přijata třetí finanční novela, která rušila ustanovení předchozí novely. V době hospodářské krize se finanční situace obecní samosprávy vyhroutil a platební neschopnosti obcí začaly ohrožovat zájmy velkých bank. Byla přijata čtvrtá finanční novela, která zvyšovala limity přírůžek k daním a zaváděla fondy k financování obecních rozpočtů, které však byly jen nepatrně dotovány, takže ani tímto se problémy samosprávných financí nevyřešily

V Československé republice byl v lednu 1919 přijat zákon, který upravoval volby v obcích. Aktivní volební právo měli všichni občané ČSR bez rozdílu pohlaví, kteří dosáhli minimálně 21 let, bydleli v obci alespoň tři měsíce a zákon je přímo nevyklučoval z tohoto práva. Pasivní volební právo náleželo těm, kteří disponovali aktivním volebním právem a dosáhli věku minimálně 26 let, bydleli v obci alespoň jeden rok a zákon je přímo nevyklučoval z tohoto práva.

Novela obecního zřízení rozeznávala čtyři druhy orgánů: obecní zastupitelstvo, obecní radu, starostu a komise. Zastupitelstvo mělo 9 až 60 členů podle počtu obyvatel obce, starosta byl volen z řad členů zastupitelstva, rada měla minimálně tři členy a maximálně třetinu počtů členů zastupitelstva. Jednání zastupitelů byla veřejná. Výrazným zásahem do obecní samosprávy bylo nařízení zákona platné od roku 1933, že volbu starosty u obcí, které jsou sídlem okresního úřadu, musí schvalovat Ministerstvo vnitra, u ostatních obcí zemský úřad.⁸

3.2.3 Období Protektorátu (1939-1945)

Ještě před zřízením Protektorátu Čechy a Morava 16. března 1939 byla přijímána opatření, která se týkala odstranění členů levicových politických stran z funkcí obecních samospráv. Období, od zřízení Protektorátu do dubna 1939, bylo obdobím vojenské okupační správy. Moc byla v rukou vyšších důstojníků, kteří stáli v čele vojenských velitelství v Praze a Brně. Vedle nich ještě fungovali tzv. šéfové civilní správy, kteří zasahovali do veřejné správy bez ohledu na platné zákony. Po tomto období stanul v čele říšské správy říšský protektor. Územní samospráva prakticky neexistovala, zastupitelstva

⁸ Balík, S. Komunální politika Obce aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, s. 46-51

ve více než 200 obcích byla rozpuštěna, v čele obcí stáli vládní komisaři. Tam, kde byly orgány obecní samosprávy zachovány, měly jen nevýraznou roli.⁹

3.2.4 Období poválečné a normalizační období (1945-1989)

Samosprávné zřízení, které v Československu zaniklo s okupací Německem, nebylo po roce 1945 obnoveno. S koncem 2. světové války vznikaly revolučně na našem území místní národní výbory, které reprezentovaly obecní správu, nebo obce jako takové. Dominovala jim Komunistická strana Československa. Byl vytvořen hierarchický systém národních výborů (místní, okresní, krajské), který navenek zachovával rozlišení veřejné správy na státní správu a samosprávu, ale ve skutečnosti byla veřejná správa jednokolejná a o samosprávě nemohla být řeč. Národní výbory vyšších stupňů mohly bez omezení nařizovat národním výborům nižších stupňů, stejně tak mohly rušit jejich usnesení. Národní výbory byly zákonem charakterizovány jako orgány pracujících a skládaly se z pléna, rady a komise. Plénium bylo tvořeno všemi poslanci, rada byla hlavním výkonným orgánem, stejně tak komise měla v mnohých oblastech výkonné pravomoce. Hlavními představiteli národního výboru byl tajemník a předseda. Volební období bylo čtyřleté do roku 1960 a od roku 1971 pětileté. Plénium bylo jediným přímo voleným orgánem národních výborů, kandidáti byli navrhováni pouze prostřednictvím Národní fronty, a od roku 1954, kdy proběhly první přímé volby do plén národních výborů kandidoval vždy jediný kandidát, přestože zákon umožňoval soupeření více kandidátů. Byla uváděna více než 99% účast voličů, z nichž více než 99% dalo své hlasy kandidátům Národní fronty. Tato čísla však neodrážela skutečnou podporu KSČ.¹⁰

3.3 Komunální volby v České republice (obecné vymezení)

Volby jsou jedním z hlavních mechanismů zastupitelské demokracie, ve které jsou názory a postoje voličů směřovány do podoby konkrétně zvolených zastupitelských orgánů, jsou založeny na principu všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Všeobecné právo znamená, že volit a být voleni mohou v ČR všichni občané, kteří dosáhli

⁹ Balík, S. Komunální politika Obce aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, s. 53-55

¹⁰ Balík, S. Komunální politika Obce aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, s.55-57

věku 18 let. Rovné volební právo zaručuje rovnost občanů z hlediska váhy a počtu hlasů, jimiž disponují a hlasují přímo pro jednotlivé kandidáty nebo kandidátní listiny.

Volby plní několik základních funkcí, jednou z nich je ukázání aktuálního rozložení politických sil ve společnosti. Aktuálnost takového rozložení významně závisí na použitém volebním systému. V přímé závislosti na rozložení politických sil se zobrazují i aktuální požadavky a priority společnosti. Politické subjekty, které se ve volbách střetávají, reprezentují často velmi odlišné zájmy a cíle a po uskutečnění volbách dochází k mnoha kompromisům, volby tak plní funkci integrační. Další funkce voleb, kontrolní a legitimizační, spolu úzce souvisí. Občané mají totiž možnost kontrolovat zastupitelské a výkonné orgány a v případě, že jsou nespokojeni s politickou reprezentací, mohou ji ve volbách obměnit. Dávají tím legitimitu určité politické moci i celému politickému systému.

Aby volby plnily své funkce, musí být zajištěna politická pluralita a svoboda. To znamená, že si volič vybírá mezi více politickými subjekty, o kterých má možnost získat dostatek informací a vytvořit si vlastní názor. V tomto ohledu nesmí být vystaven žádnému nátlaku a jeho volba nesmí být spojena s výhodami, či nevýhodami. S tímto souvisí fakt, že volič hlasuje v tajném hlasování a nikdo nemůže zjistit, komu dal svůj hlas.¹¹

3.3.1 Volební systém

V České republice se ve volbách do obecních zastupitelstev užívá poměrný volební systém, označovaný také jako proporcí nebo proporcionalní. Byl zaveden a užíván v komunálních volbách i ve volbách do parlamentu krátce po vzniku Československa v roce 1919.

Při volbách s poměrným volebním systémem získávají kandidující subjekty mandáty podle poměru hlasů, které získaly od voličů ve svůj prospěch. Za největší přednost tohoto systému bývá v odborných textech označována jeho velká spravedlnost, která se týká schopnosti odhalení aktuálních politických postojů ve společnosti.¹² V jiných odborných textech bývá zas toto uvažování o spravedlnosti či nespravedlnosti volebního systému považováno za mylné. Volební systém totiž nemůže ustanovit zastupitelský orgán,

¹¹ Čmejrek, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, s. 48-49

¹² Čmejrek, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, s. 49

který by zcela věrně odrazil politické zájmy ve společnosti, pokud by ovšem neměl stejný počet členů jako celá společnost. Vždy tedy dochází k určitému zkreslení takových zájmů. Poměrný volební systém zajišťuje ustanovení maximálně reprezentativního zastupitelského orgánu za cenu obtížněji se formující většiny a exekutivní koalice. Naproti tomu většinový systém (nebo i různé modifikace poměrného systému) zajišťuje větší akceschopnost za cenu snížení reprezentativnosti. Nejde tedy o spravedlnost či nespravedlnost, ale hovoříme o proporcionalitě či disproporcionalitě. Ani jedno z těchto dvou hodnocení systému neznamena něco „špatného“.¹³

System poměrného zastoupení zajišťuje vyšší proporcionalitu, což bylo důvodem pro zavedení volební klauzule (viz níže), jako umělého prahu pro vstup do zastupitelstva, aby se politická moc netříštila mezi příliš mnoho politických subjektů. Volební klauzule má své opodstatnění především u větších městských zastupitelstev.

3.3.2 Volební obvod

Velikost volebního obvodu je poměřována počtem mandátů, které se v obvodu rozdělují. Obec tvoří jeden volební obvod. Zastupitelstvo obce má ze zákona možnost vytvořit nejpozději 85 dnů přede dnem konání voleb více volebních obvodů v obcích s počtem obyvatel do 10 000 tak, aby se v každém volebním obvodu volilo nejméně 5 členů zastupitelstva obce, v obcích s počtem obyvatel od 10 001 do 50 000 obyvatel tak, aby se v každém volebním obvodu volilo nejméně 7 členů zastupitelstva obce, v obcích s počtem obyvatel nad 50 000 tak, aby se v každém volebním obvodu volilo nejméně 9 členů zastupitelstva obce. V hlavním městě Praze a v územně členěných statutárních městech může být městská část nebo městský obvod součástí pouze jednoho volebního obvodu.¹⁴

Velikost volebního obvodu se v praxi liší. Odborná literatura rozeznává tři kategorie velikostí; nízkou (2-4 mandáty), střední (5-9 mandátů), vysokou (10 a více mandátů). Velikost volebního obvodu má přímou závislost na míru proporcionality volebních výsledků. Čím větší je obvod, tím proporcčnější jsou výsledky. Velikost obvodu, respektive dělení obce na více volebních obvodů může souviset se snahou o těsnější spojení voliče a kandidáta, nebo může být projevem tzv. gerrymanderingu.

¹³ Balík, S. Komunální politika Obce aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, s. 84-85

¹⁴ Zákon č. 491/2001 Sb.

Toto pojmenování po guvernérovi státu Massachusetts, Elbridgovi Gerrym, se vžilo pro praktiky, které užívají vládní politické strany, jenž ve snaze zachovat si svoje dominantní postavení, dělí region na více volebních obvodů a tím zvyšují procentní počet hlasů potřebných k získání zastupitelského křesla. Znevýhodněny jsou tak malé strany.¹⁵

3.3.3 Volební strany, forma kandidatury

Ve volbách do obecních zastupitelstev mohou kandidovat tzv. volební strany, kterými jsou politické strany, hnutí a koalice, nezávislí kandidáti a jejich sdružení, sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. Kandidát může kandidovat pouze na jedné kandidátní listině volební strany pro volby do téhož zastupitelstva obce, a jsou-li vytvořeny volební obvody, pouze v jednom volebním obvodu. Na kandidátní listině může být uvedeno právě tolik kandidátů, kolik se v obvodu rozděluje mandátů.¹⁶ Zákon umožňuje volebním stranám v malých obcích, kde se volí maximálně sedm zastupitelů, uvést na kandidátní listině tolik kandidátů, kolik činí počet volených zastupitelů zvýšený o jednu třetinu, zaokrouhlený na celé číslo dolů. Je to z důvodu zabránění vypisování nových voleb v případě, že dojde z nějaké příčiny k zániku mandátů tří zastupitelů, za něž by nebyl žádný náhradník.¹⁷

Nezávislý kandidát nebo sdružení nezávislých kandidátů musí ke své kandidatuře připojit petici podepsanou voliči podporující jejich kandidaturu. U nezávislého kandidáta jsou to podpisy 0,5-5% občanů obce nebo obvodu v závislosti na velikosti obce či obvodu. U sdružení nezávislých kandidátů je nutno získat podpisy 7% občanů obce či obvodu.

Kandidáti všech volebních stran jsou uvedeni na jednom hlasovacím lístku. Jsou seřazeni v samostatných sloupcích, pořadí kandidátů si určuje volební strana. Pořadí volebních stran na hlasovacím lístku stanovuje registrační úřad losem.¹⁸

3.3.4 Struktura hlasu a způsob hlasování

V českém komunálním systému se používají otevřené kandidátní listiny. Volič má k dispozici tzv. kombinovaný hlas, kterým může volit tolik kandidátů, kolik členů zastupitelstva obce se volí a nemusí se přitom orientovat pouze na jedinou volební stranu.

¹⁵ Balík, S. Komunální politika Obce aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, s. 94

¹⁶ Zákon č. 491/2001 Sb.

¹⁷ Balík, S. Komunální politika Obce aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, s. 90

¹⁸ Zákon č. 491/2001 Sb.

V podstatě má tři možnosti jakým způsobem volbu provést. Na hlasovacím lístku může označit jednu volební stranu a tím dává hlas každému kandidátovi dané strany. Nebo označí pouze kandidáty z různých volebních stran, kteří tak získají po jednom hlase. Poslední možnost je kombinace dvou předchozích, kdy volič může hlasovat jak pro jednu volební stranu, tak pro kandidáty napříč celým volebním lístkem. Hlas tak získávají všichni jednotlivě označení kandidáti a takový počet kandidátů volené strany, který zbývá do počtu volených zastupitelů.¹⁹ Tento způsob hlasování, kdy volič uděluje preferenční hlasy jednotlivým kandidátům z více volebních stran, se nazývá panašování. Podle novely Zákona o volbách do zastupitelstev obcí z roku 1994 (v roce 1990 se mandáty přidělovali výhradně podle počtu získaných hlasů) se preferenční hlasy nesčítají, ale přidělují kandidátním listinám, na kterých je zachováno pořadí kandidátů. Teprve kandidát, který získá více než 10% průměru počtu hlasů dané kandidátní listiny, má nárok na přiznání preferenčního mandátu.²⁰

3.3.5 Volební klauzule

Volební klauzule je stanovený minimální počet získaných volebních hlasů, nutných k zařazení politického subjektu do procesu přerozdělování mandátů, do tzv. skrutinia. Užívá se také název uzavírací klauzule, kvorum nebo práh. Je součástí především poměrného volebního systému a její zavádění bývá zdůvodňováno přílišnou roztržitostí zvoleného zastupitelského orgánu, který tak nebývá příliš funkční a stabilní. Naopak kritici jejího zavedení argumentují rizikem, které může spočívat ve stabilizaci postavení dominantních politických subjektů a v zabránění přístupu stran nových. V českém komunálním volebním systému existuje volební klauzule od roku 2001.²¹ Její výše činí 5 % získaných hlasů z celkového počtu hlasů, vyděleného počtem volených zastupitelů a vynásobeného počtem kandidátů strany, nejvýše však počtem volených členů zastupitelstva. V případě, že klauzuli nepřekonají alespoň dvě kandidátky, snižuje se hranice o 1% vždy až do splnění této podmínky. Stejně tak se hranice snižuje o jedno procento v případě, že nedojde k obsazení nadpoloviční většiny mandátů, nebo nedojde-li

¹⁹ Zákon č. 491/2001 Sb.

²⁰ Krejčí, O. Nová kniha o volbách. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 331

²¹ Krejčí, O. Nová kniha o volbách. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 332

k přidělení více než pěti mandátů v rámci celé obce. Byla-li podána pouze jedna kandidátní listina pro volby do obecních zastupitelstev, k volební klauzuli se nepřihlíží.²²

Od volební klauzule je nutno odlišovat pojem přirozený práh stanovující počet hlasů, které musí kandidující subjekt získat, aby dosáhl první mandát. Velikost tzv. přirozeného prahu závisí zejména na velikosti volebního obvodu (ve větších obvodech, kde se rozděluje více mandátů, bude zpravidla menší) a použité volební formule. V malých obcích bývá přirozený práh větší, než 5 % uzavírací klauzule, která má tak význam a plní svou funkci především u větších zastupitelstev.²³

3.3.6 Volební formule

Volební formule určují způsob převádění odevzdaných hlasů na mandáty. V proporcionálním volebním systému na komunální úrovni jsou založeny na volebních kvótách nebo volebních dělitelích.

Volební kvóta, někdy také volební číslo či kvocient, zjišťuje minimální počet hlasů nutných k získání jednoho mandátu. Politický subjekt pak získává tolik mandátů, kolikrát je počet hlasů, jež získal, dělitelný volebním číslem.

V ČR se v devadesátých letech používala při volbách do poslanecké sněmovny Hagenbach-Bischoffova metoda. Volební číslo se pomocí této metody zjišťuje dělením počtu získaných hlasů počtem přidělovaných mandátů, zvětšeným o jeden. Další známé metody jsou Dropova, která užívá stejné postupy jako Hagenbach-Bischoffova metoda nebo Haerova metoda, jejíž podstatou je výpočet, kdy strana získává tolik mandátů, kolikrát je volební číslo beze zbytku obsaženo v množství odevzdaných hlasů. Při použití volebních kvót pro přepočítání odevzdaných hlasů na mandáty dochází ke vzniku zbytků nevyužitých hlasů. Tento problém je nejvýraznější u Haerovi metody.

Na rozdíl od těchto metod byly vytvořeny i postupy, které umožňují přidělení všech mandátů. Jedná se o volební formule založené na volebních dělitelích, které přidělují mandáty tak, že získaný počet hlasů postupně dělí řadou čísel. Počet dělicích operací je shodný s počtem kandidátů na listině.²⁴ Následně se takto získané výpočty od všech zúčastněných politických subjektů řadí od nejvyšší hodnoty k nejnižší a podle pořadí jsou k těmto „výsledkům“ přidělovány jednotlivé mandáty.

²² Zákon č. 491/2001 Sb.

²³ Balík, S. Komunální politika Obce aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, s. 98-99

²⁴ Krejčí, O. Nová kniha o volbách. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 69-70

V ČR se v komunálních volbách od roku 1990 používala Saint-Laguëova metoda, která dělí získané hlasy řadou přirozených lichých čísel 1, 3, 5, atd. Tato metoda většími intervaly mezi děliteli posiluje proporcionalitu a tím šance menších stran. V roce 2001 vešla v platnost novela zákona nahrazující Saint-Laguëovu metodu metodou d'Hondtovou (používá se od roku 2000 také ve volbách do poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a ve volbách do EP). V tomto případě se odevzdaný počet hlasů pro volební stranu dělí řadou přirozených po sobě jdoucích čísel počínaje číslem 1. Právě d'Hondtova metoda částečně způsobuje, že v malých obcích, při nižších počtech členů zastupitelstva, může být již zmiňovaný přirozený práh vyšší, než uzavírací klauzule.²⁵

3.3.7 Specifika lokálního politického procesu

ČR se vyznačuje hustým osídlením s velkým množstvím malých venkovských obcí. Takováto sídelní struktura má za následek jednoznačnou specifičnost politického procesu na komunální úrovni, která může být naznačena v následujících charakteristických znacích; účast nezávislých a s ní související volební zákon, vliv ideologie a rozhodování voličů.

Z tabulky č. 1 ukazující současnou podobu sídelní struktury v ČR lze odečíst, že nejmenších obcí do 200 obyvatel je téměř celá čtvrtina, obce do 2000 obyvatel již tvoří přibližně 88 %, a pokud si určíme hranici 3000 obyvatel z důvodu, že je jednou z podmínek prohlášení obce za město, dostaneme se na hodnotu téměř 93 % obcí ČR. Naproti tomu tato výrazná většina obcí do 3000 obyvatel tvoří necelých 32 % celkové populace státu a necelých 70 % (68,53 %) populace žije v obcích s počtem obyvatel nad 3000 (cca 7 % obcí).²⁶

²⁵ Balík, S. Komunální politika Obce aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, s. 101-102

²⁶ ČSÚ. Počet obyvatel v obcích České republiky k 1.1.2010

Tabulka č. 1 Obce podle počtu obyvatel (k 1.1.2010)

Počet obyvatel	Počet obcí
do 199	1 543
200 - 499	1 982
500 - 999	1 346
1 000 - 1 999	710
2 000 - 4 999	395
5 000 - 9 999	142
10 000 - 19 999	69
20 000 - 49 999	42
50 000 - 99 999	15
nad 100 000	6
Celkem	6 250

Zdroj: Zpracováno dle dat ČSÚ

Jedním z charakteristických znaků lokálního politického procesu je účast nezávislých kandidátů a jejich sdružení. Volební zákon tedy musí respektovat rozdílné požadavky týkající se kandidatury takovýchto politických aktérů. Rozdílnost spočívá v naznačené demografické struktuře obcí. V malých obcích, ve kterých často neexistují místní sdružení parlamentních politických stran, bývá účast nezávislých kandidátů běžnou praxí a v podstatě nutností. Volební zákon by v takovém případě neměl klást podmínky, které by mohly nezávislé kandidáty od účasti na komunálním politickém procesu odrazovat.

Naproti tomu velká města, kde působí většina nebo všechny parlamentní politické strany a jejich úloha je blízká úloze v politickém procesu na národní úrovni, se snaží účast nezávislých aktérů omezit. Komunální politika bývá tedy ve větších městech těsně spjatá s politikou celostátní a přísnější podmínky pro účast nezávislých kandidátů mají zabránit kandidatuře jednotlivců, kteří se chtějí v takto „vysoké“ komunální politice pouze zviditelnit. Dalším důvodem pro přísnější pravidla kandidatury nezávislých subjektů ve velkých městech může být snaha o vytváření akceschopných koalic.²⁷ Jak již bylo naznačeno, ve velkých městech, kde se voliči obvykle orientují spíše podle politických uskupení, si většinu mandátů rozdělují strany zastoupené v poslanecké sněmovně. Mohou je doplňovat neparlamentní a regionální politické subjekty, stojí však na okraji politického

²⁷ Šaradín, P. a Outlý, J. Volby do zastupitelstev-vývoj a souvislosti. Olomouc: Universita Palackého, 2004., s. 15-16, Čmejrek, J. Obce a regiony jako politický prostor. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, s. 61-62

spektra. Platí, že čím větší město, tím menší vliv na rozhodování mají nezávislé, regionální subjekty.

V malých obcích, kde se lidé navzájem dobře znají, se voliči rozhodují podle osobních sympatií k vlastnostem kandidáta, podle jeho názorů a postojů. Často zde hrají svou roli i příbuzenské vztahy či přátelské známosti. Oproti ideologiím a programům se tak v komunální politice upřednostňují osobnosti.

V odborné literatuře bývá v souvislosti se specifikací lokálního politického procesu zmiňována vzdálenost mezi občanem a volenými zastupitelskými orgány. Ve velkých městech je tato vzdálenost výrazná a jediným prostředkem komunikace mezi voličem a politickým subjektem jsou ideologie a programová prohlášení. V malých obcích je tato vzdálenost minimální, existuje zde úzký sociální prostor. To zásadním způsobem ovlivňuje úroveň participace občanů na politickém procesu, volební chování a celkovou podobu komunální politiky.²⁸

²⁸Čmejrek, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, s. 62

4 CHARAKTERISTIKA OBCE

4.1 Základní údaje

Rokytnice v Orlických horách je součástí Královéhradeckého kraje a okresu Rychnov nad Kněžnou. Je obcí s pověřeným obecním úřadem a má status města. Do jejího správního obvodu, kromě obce samotné, patří další čtyři územně samosprávné celky; Bartošovice v Orlických horách, Orlické Záhoří, Pěčín a Říčky v Orlických horách. Spádovou oblastí, jenž je vztažena na Rokytnici v Orlických horách, je Rychnov nad Kněžnou, jakožto obec s rozšířenou působností. Na území okresu, jehož administrativní součástí je dalších 79 obcí, se Rokytnice se svými 2316 obyvateli řadí na sedmou příčku velikostní kategorie obcí dle počtu obyvatel.²⁹ Území města se dělí na dvě části, Nebeskou Rybnou a Rokytnici v Orlických horách, a rozprostírá se na hranici Chráněné krajinné oblasti Orlické hory. Město patří k významným turistickým střediskům Královéhradeckého kraje i celé České republiky. Je součástí dobrovolného svazku obcí Region Orlické hory a mikroregionu Rychnovsko.

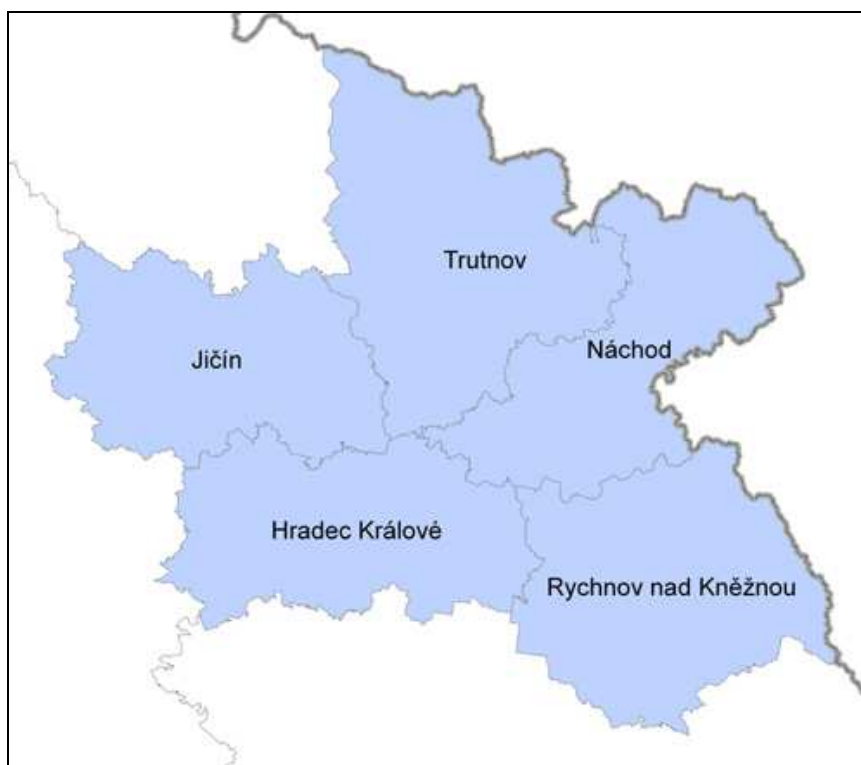
Obrázek č. 1 Mapa krajů ČR

Zdroj: Regionální Informační Servis

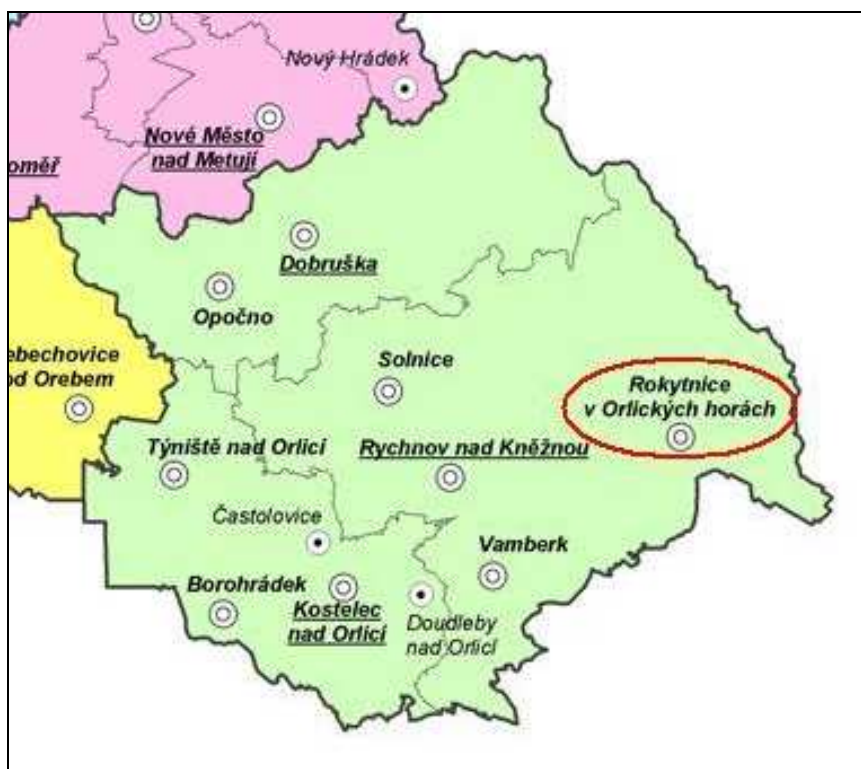
²⁹ ČSÚ. Počet obyvatel v obcích České republiky k 1.1.2010

Obrázek č. 2 Mapa okresů Královehradeckého kraje

Zdroj: Regionální Informační Servis

Obrázek č. 3 Mapa okresu Rychnova n/K, Rokytnice v O.h.

Zdroj: ČSÚ

4.2 Historie města

První zmínka, která se vztahuje k oblasti dnešní Rokytnice, je datována k roku 1318. Bylo to období, kdy toto území, bohaté na zásoby dřeva, začali kolonizovat vlastníci rychnovského panství a vznikla zde uhlířská osada. Samotný vznik obce nelze dnes z dochovaných archivních dokumentů přesněji určit, její počátky se odhadují na přelom 13. a 14. století. Základ pozdějšího rokytnického panství vytvořil samostatný statek, který vznikl v osmdesátých letech patnáctého století odtržením původní uhlířské osady od rychnovského panství. Od poloviny šestnáctého století za vlády německého šlechtice Joachima Mauschwitzze, který zadlužené panství koupil, se začíná z oblasti vlivem nově přichozích německých kolonistů, zejména řemeslníků, vytrácet český jazyk. Mauschwitzové přesto, že byli velice přísní na své poddané, kteří za jejich vlády prchali na okolní panství, vedli přehlednou agendu o panství a zasloužili se o velký rozvoj řemesel a cechů na panství. Vliv německých rodů na panství (Zieglerové 1616, Nostitzové od roku 1627, v roce 1852 byla Rokytnice povýšena na město) trvá až do konce 30. let 20. století.

Silný příliv německy mluvícího obyvatelstva po celé zmiňované období se nepříznivě projevil především se vznikem Československé republiky v roce 1918, kdy většina obyvatel oblasti projevovala silné separatistické tendence a hledala oporu ve vzniklých útvarech Deutschböhmen a Sudetenland. Těmto snahám musela zabránit až přímá intervence armády nově vzniklého státu v prosinci roku 1918. Soužití mezi českými a německými občany na Rokytnicku se pak do třicátých let vyvíjelo poměrně klidným způsobem.

V roce 1933, po nástupu Hitlera k moci, vlivem sílícího nacismu, začalo mezi oběma národy docházet ke konfliktům a „otevíraly se staré nezhojené rány“. To vyvrcholilo v září 1938, kdy byla tato oblast na základě Mnichovské dohody přidělena k Německé říši a celá česká menšina, až na výjimky, území opustila.

Po skončení druhé světové války byla oblast vrácena Československu a na základě dekretů prezidenta Beneše byl proveden odsun německého obyvatelstva. Na území se pak začali usazovat česky mluvící obyvatelé přicházející z vnitrozemí. Od roku 1948, po převzetí moci komunisty, se Rokytnice ubírá cestou budování socialismu, což mělo někdy za následek nevratnou likvidaci mnohých cenných kulturních památek a celkový úpadek rozvoje řemesel.

Po intervenci vojsk Varšavské smlouvy v Československu v roce 1968 bylo město obsazeno Polskou armádou a v následujícím období zde vznikla vojenská posádka s „dočasně“ umístěnou Sovětskou armádou. Po roce 1989 bylo urychleně jednáno o jejím odsunu, ke kterému nakonec došlo v březnu 1991. Od devadesátých let město usiluje o rozvoj v oblasti lehkého průmyslu a především v oblasti cestovního ruchu.³⁰

Obrázek č. 4 Prapor města Rokytnice v O.h.

Zdroj: webové stránky obce; www.rokytnice.cz

Obrázek č. 5 Znak města Rokytnice v O.h.

Zdroj: webové stránky obce; www.rokytnice.cz

³⁰ <http://www.rokytnice.cz/> ze dne 19.12. 2010

4.3 Demografická struktura města

4.3.1 Počet obyvatel

Do dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v Rokytnici v Orlických horách i v celé orlické oblasti výrazně zasáhla druhá světová válka, především následný odsun většiny tehdy německy mluvícího obyvatelstva na základě již zmiňovaných Benešových dekretů. Nutno však dodat, že k postupnému snižování počtu obyvatel docházelo již od konce devatenáctého století, kdy mělo město bez mála 4400 obyvatel. K výraznému poklesu populace dochází tedy v polovině století dvacátého (v roce 1950 má město 2175 obyvatel), po odsunu Němců, jejichž absence byla sice nahrazována přílivem česky mluvícího obyvatelstva, ale nedosáhla již předválečných počtů. V roce 1971 je město s počtem 1726 obyvatel na svém minimu v novodobé historii a od této doby začíná velice pozvolný nárůst populace.

Tabulka č. 2 Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel v Rokytnici v O.h.

Sčítání lidu v roce	Počet obyvatel
1869	4089
1880	4395
1890	4161
1900	3801
1910	3416
1921	3125
1930	3028
1950	2175
1961	1954
1970	1825
1980	1896
1991	1964
2001	2513
2010	2316

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

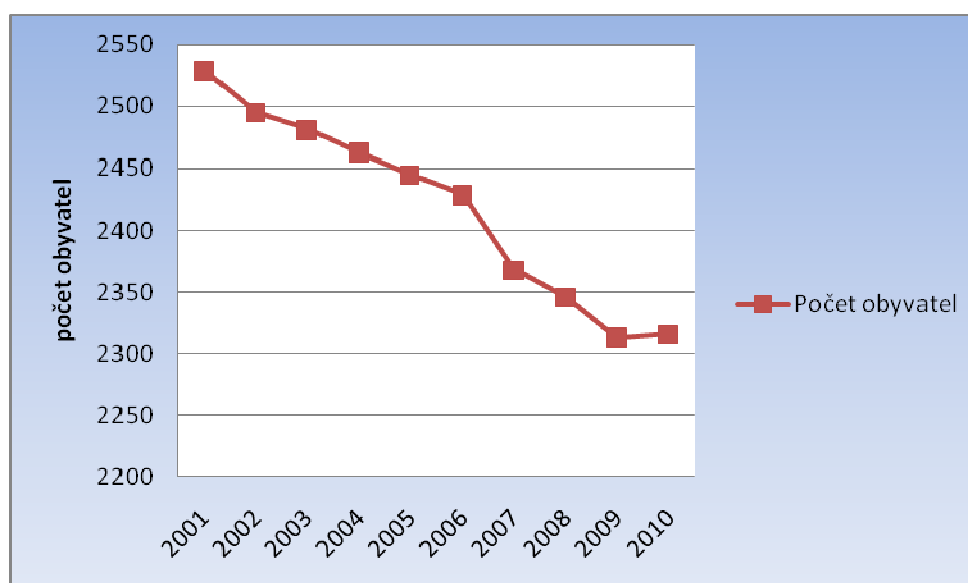
Jak je možno odečíst z tabulky č. 3, grafu č. 1, tento pozvolný nárůst populace, zahájený v sedmdesátých letech dvacátého století, vrcholí s nástupem století následujícího a od roku 2001 dochází k opačnému trendu, přesto však je poslední desetiletí nejstabilnějším v rámci populačních změn.

Tabulka č. 3 Vývoj počtu obyvatel v Rokytnici v O.h. 2001-2010

Rok	Počet obyvatel
2001	2529
2002	2495
2003	2481
2004	2463
2005	2445
2006	2429
2007	2368
2008	2346
2009	2313
2010	2316

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Graf č. 1 Vývoj počtu obyvatel v Rokytnici v O.h. 2001-2010

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

4.3.2 Věková a vzdělanostní struktura

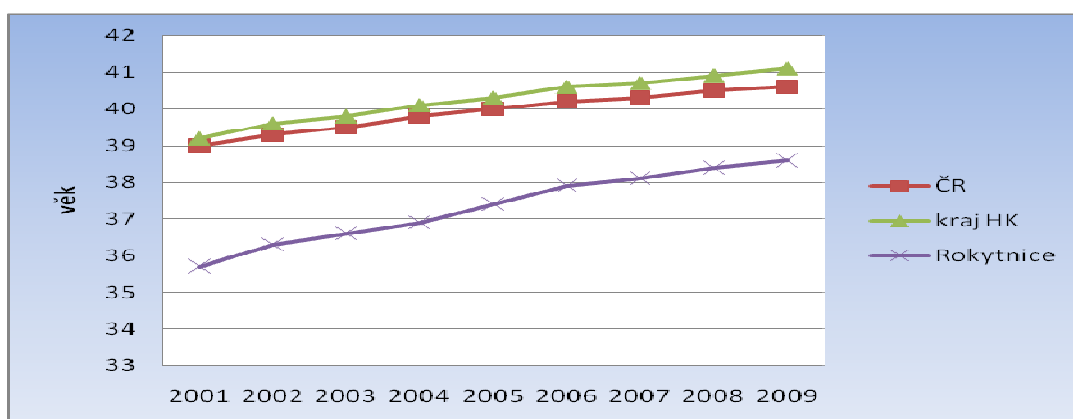
Věková struktura obyvatel Rokytnice je odrazem celkového demografického vývoje v ČR. Tak jako v ČR, i v Rokytnici dochází k tzv. demografickému stárnutí obyvatelstva. Průměrný věk obyvatel v obci byl na konci roku 2009 38,6 let. Od roku 2000 k 31.12 2009 činil přirozený přírůstek v Rokytnici 39 obyvatel (255 narozených, 216 zemřelých). Co se týká migrace obyvatel v tomto období, byl to právě rok 2000, kdy počet přistěhovalých občanů převýšil počty vystěhovalých. V následujících letech došlo k opačnému směru vývoje a migrační přírůstek se ocitnul v záporných číslech. Za celé sledované období to bylo -205 obyvatel, celkový přírůstek byl také záporný a činil -166 obyvatel. Tabulka č. 4, graf č. 2 ukazuje vývoj průměrného věku obyvatel Rokytnice v porovnání s Královéhradeckým krajem a ČR.

Tabulka č. 4 Průměrný věk obyvatel (k 31.12. 2009)

Průměrný věk obyvatel			
Rok	ČR	kraj HK	Rokytnice
2001	39	39,2	35,7
2002	39,3	39,6	36,3
2003	39,5	39,8	36,6
2004	39,8	40,1	36,9
2005	40	40,3	37,4
2006	40,2	40,6	37,9
2007	40,3	40,7	38,1
2008	40,5	40,9	38,4
2009	40,6	41,1	38,6

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Graf č. 2 Průměrný věk obyvatel ČR, Královehradeckého kraje, Rokytnice v O.h. (k 31.12. 2009)

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Nejsilnější populační skupinou jsou občané ve věku 15-65 let tvořící tak téměř 73 % z celkového počtu obyvatel. Dětská věková skupina do 14 let je zastoupena přibližně 15 % a senioři nad 65 let věku bez mála 12 %. Takovéto zastoupení věkových kategorií v podstatě kopíruje celorepubliková i krajská demografická data. Tabulka č. 5 nabízí srovnání věkové struktury obyvatelstva Rokytnice v Orlických horách a ČR.

Tabulka č. 5 Srovnání zastoupení věkových kategorií v ČR a Rokytnici v O.h.
(k 31.12. 2009)

	Počet obyvatel			
	ČR		Rokytnice v O.h.	
	muži	%	muži	%
0-14	767 005	14,80%	190	16,60%
15-64	3 749 568	72,70%	849	74,20%
65+	640 624	12,40%	105	9,20%
celkem	5 157 197		1144	
	ženy	%	ženy	%
0-14	727 365	13,60%	166	14,20%
15-64	3 663 992	68,50%	837	71,40%
65+	958 259	17,90%	169	14,40%
celkem	5 349 616		1172	
	celkem m/ž		celkem m/ž	
0-14	1 494 370	14,22%	356	15,37%
15-64	7 413 560	70,56%	1686	72,79%
65+	1 598 883	15,22%	274	11,83%

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Někdejší charakter zemědělsko-řemeslné oblasti Rokytnicka, dnes s rozvíjejícím se cestovním ruchem společně s velikostí a občanskou vybaveností města může významněji determinovat vzdělanostní strukturu, které podle údajů Českého statistického úřadu ze SLDB 2001 dominuje obyvatelstvo se středním odborným vzděláním bez maturity a s úplným středním vzděláním s maturitou. Obě tyto skupiny tvoří 61,5 % z celkového počtu obyvatel nad 15 let. Vyšší odborné vzdělání má 2,7 % obyvatel a vysokoškolské 2,3%.

4.4 Socioekonomická situace

4.4.1 Zaměstnanost

Region Rokytnicka patří mezi trvale nejproblémovější z hlediska míry nezaměstnanosti v rámci Rychnovského okresu. Omezené pracovní příležitosti a horší dopravní dostupnost v této pohraniční části Orlických hor jsou hlavními faktory, které negativně ovlivňují nezaměstnanost. Míra nezaměstnanosti v Rokytnici se v posledním čtvrtletí 2010 pohybuje kolem hodnoty 8 %. Dlouhodobě je tento ukazatel na hodnotách, které jsou ve srovnání s ostatními obcemi okresu i krajským městem vyšší. Vlivem snížení produkce a také tlaku na růst produktivity práce, odešlo ze zemědělství větší množství pracovníků a toto odvětví dle SLDB 2001 tak zaměstnávalo 6,1 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Oproti tomu průmysl se podílí 47,7 % na zaměstnanosti v obci a stavebnictví 41,1 %. Ve službách pracuje více než 5 % obyvatel a ve veřejné správě a sociálním zabezpečení přes 8 %. Bez mála 39 % obyvatel dojíždí za prací mimo obec. Tabulka č.6 udává vývoj nezaměstnanosti v Rokytnici v O.h. v porovnání s Rychnovem n.K. a Hradcem Králové a tabulka č.7 udává nejvýznamnější zaměstnavatele v Rokytnici v O.h.

Tabulka č. 6 Vývoj nezaměstnanosti (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Rokytnice v O.h.	7,6	6,95	10,14	11,43	10,25	10,78	8,31	4,3	7,72	8,9	8,1
Rychnov n.K.	4,24	4,75	5,3	6,42	6,85	5,76	3,4	2,45	3	6,26	5,6
Hradec Králové	5,4	5,8	5,8	6,2	6,3	6,4	4,8	4,2	3,2	5,2	6,1

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Tabulka č. 7 Nejvýznamnější zaměstnavatelé města Rokytnice v O.h. 2010

Název	Činnost	Počet zaměstnanců
FrostFood a.s.	mražená strava	100 - 199
SVITR s.r.o.	výroba svící a loučí	50 - 99
Strojírny Rokytnice, a. s	tepelné zpracování kovů	25 - 49
Základní škola	vzdělávání	25 - 49
Ústav sociální péče	sociální pomoc	25 - 49
Město Rokytnice	činnosti veřejné správy	20 - 24
SELKA, a.s.	zahradnictví	20 - 24
ORLICKO a.s.	rostlinná a živočišná výroba	10 - 19
Cimřlová Renata	rehabilitace, fyzioterapie	10 - 19

Zdroj: Živé firmy, <http://www.zivefirmy.cz>

4.4.2 Bytová výstavba

V roce 2010 v celém Královéhradeckém kraji klesl počet zahájené výstavby bytů o více než třetinu v porovnání s minulým rokem. Jeden z nejvýraznějších poklesů byl zaznamenán v rychnovském okrese, kde se počty zahájené výstavby bytů dostaly přibližně na poloviční čísla roku 2009. V Rokytnici v Orlických horách bylo podle SLDB 2001 564 domů, z toho 343 obydlých. Převládá zde typicky venkovská zástavba.

Rodinné domy představovaly celkový počet 249 a bytové domy 79. 51 bytů bylo ve vlastnictví státu, nebo města. Z celkového počtu 1174 bytů sloužilo 191 bytů k rekreaci. Většina dosavadní bytové výstavby ve městě proběhla mezi léty 1946 a 1980. Výstavba od roku 2001 je organizována výhradně soukromými osobami a v posledním desetiletí se jedná pouze o jednotlivé případy. V roce 2010 byly v Rokytnici v Orlických horách dokončeny dva rodinné domy a vydáno jedno stavební povolení. Na rok 2011 byla schválena nová lokalita pro výstavbu 16 rodinných domů. Další uvažované lokality pro výstavbu prozatím schváleny nejsou, ale podle vyjádření zástupců Odboru výstavby a životního prostředí městského úřadu je možné, že v průběhu roku dojde k dalším

podaným žádostem v Rokytnici a Nebeské Rybné a číslo pro ohlášené stavby se z 16 vyšplhá k 20. Většina starousedlíků a majitelů chat a chalup v blízkosti však vnímají rozhodnutí týkající se nové výstavby velmi negativně. Problémem pro ně je nepřiměřený zásah do krajiny, navíc do oblastí, kudy vedou v zimním období improvizované běžkařské trasy. Občané Rokytnice si tak stěžovali prostřednictvím regionálních médií na neinformovanost ze strany vedení města. Podle starosty Rokytnice Petra Hudouska je však problémem, že občané navštěvují veřejná zasedání zastupitelstva jen zřídkakdy a nikdo z kritiků chystané zástavby nijak radnici nekontaktoval.³¹

4.4.3 Doprava

Region Rokytnicka je protkán hustou silniční a železniční sítí, která zabezpečuje dostupnost jak do větších městských aglomerací, Žamberka, Rychnova nad Kněžnou, Hradce Králové, tak i do regionálních turistických oblastí a středisek a stejně tak do hlavního města Prahy. V posledních letech byla větší část silničních komunikací zrekonstruována. Autobusovou dopravu v regionu zabezpečují dopravci ČSAD Ústí nad Orlicí a.s., ORLOBUS a.s., AUDISBUS a.s., OREDO s.r.o. a autobusová doprava ve městě nabízí ve všední den přibližně dvanáct dopoledních a čtrnáct odpoledních spojů směr Rychnov n.K. a Hradec Králové. Z Rokytnice funguje také přímá linka do Prahy. Také o víkendech je hustota provozu poměrně příznivá a to nejen v dopravě autobusové, ale i železniční. Ta nabízí vyšší frekvenci spojů během všedních dnů i víkendů a ve většině případů navazuje na spoje autobusové. Rokytnice v O.h. je zapojena do projektu Dráhy Orlických hor, který má modernizovat stávající železniční tratě Častolovice – Solnice, Opočno – Dobruška, Doudleby n.O. – Rokytnice v O.h., propojit tyto trasy a vytvořit jednotnou dopravní síť s dalšími doplňkovými službami tohoto páteřního systému, který má plošně zlepšit kvalitu dopravy v regionu. Zastupitelé města by v budoucnu uvítali přímé vlakové spojení do Hradce Králové, které je již v tuto chvíli rychlejší, než spojení autobusové, problémem je však dvojitý přestupování, zaostalost prostředí vlaků i prodlení v navazujících spojih. Podle starosty města Petra Hudouska je přímé spojení z Rokytnice do krajské metropole jedním téměř ze strategických zájmů města, které by nabízelo právě lepší dostupnost občanů k potenciálnímu zaměstnavateli a navýšila by se tak atraktivita žití a bydlení v regionu, který příliš pracovních příležitostí neposkytuje.

³¹ http://rychnovsky.denik.cz/zpravy_region/chatari-z-pansky-ch-poli-se-obavaji-vystavby.html 14.3.2011

4.4.4 Školství

V Rokytnici v O.h. je provozována základní a mateřská škola. Školství na základní úrovni má ve městě dlouholetou tradici. První dochovaná zmínka o školním vyučování je z první poloviny 17. století, kdy výuka probíhala v německém jazyku. V českém jazyku vyučující škola zahájila ve městě provoz v roce 1906. Budova nynější školy byla postavena v roce 1960. V roce 2002 započal, rozsáhlý a na rokytnické poměry nevídaný, projekt rekonstrukce a dostavby školského areálu. Ten byl dokončen v roce 2005 včetně sportovní části areálu zahrnující nové tělocvičny a venkovní sportoviště. Celkové náklady, které byly hrazené ze státního rozpočtu, se vyšplhaly na částku dosahující více než 170 milionů korun. Škola má kapacitu 400 žáků a v současné době ji navštěvuje cca 200 žáků. Ředitelem školy je člen rady města Mgr. Zdeněk Dušek zvolený za SNK – Sdružení pro Rokytnici. Stejně jako základní škola i služby mateřské školy existují v Rokytnici dlouhodobě. Podle údajů kroniky města zde byla už v roce 1918 zřízena matiční škola pod Ústřední maticí školskou, vedená Terezií Hausingerovou. Dnešní mateřská škola v Rokytnici pod vedením ředitelky Bc. Vlasty Gallové je v provozu od dubna 2003. V budově mateřské školy funguje od roku 2006 i Mateřské centrum Rampušáček.

4.4.5 Zdravotnictví, sociální péče

Ve městě se nachází zdravotní středisko, které zabezpečuje kromě služeb praktického lékaře pro dospělé a pro děti také služby stomatologa a gynekologa. Součástí rokytnického zdravotního střediska je i Rehabilitační a fyzioterapeutické centrum a od února 2008 zde funguje také Psychiatrická ambulance. Budova zdravotního střediska má projít, z rozpočtu města dotovanou, částečnou rekonstrukcí včetně vybudování bezbariérového přístupu. Od poloviny osmdesátých let je ve městě Ústav sociální péče sídlící v budově bývalého domova důchodců. Ústav poskytuje služby dospělým osobám s mentálním postižením a s chronickým duševním onemocněním. V roce 2008 skončila kompletní rekonstrukce celého areálu, jehož součástí je centrální budova a tři vilky. Přestavba byla financována z rozpočtu Královéhradeckého. V rámci sociální péče funguje ve městě Dům s pečovatelskou službou.³²

³² <http://zs.rokytnice.cz/>, <http://ms-rokytnice.webnode.cz/>, <http://www.rokytnice.cz/> ze dne 14.3.2011

5 POLITIČTÍ AKTÉŘI A OBČANSKÁ PARTICIPACE V OBCI

5.1 Komunální volby v Rokytnici v O.h. 1994 – 2006

5.1.1 Volby 1994

První volby do obecních zastupitelstev v historii samostatné České republiky proběhly 18. a 19. listopadu 1994 (první popřevratové obecní volby se uskutečnily v listopadu 1990). V Rokytnici se v nich představilo celkem 56 kandidátů sdružených do pěti politických uskupení. Své kandidátní listiny postavily výhradně parlamentní politické strany. Jednalo se o ODS, KSČM, ČMSS, ČSSD a koalici SPR-RSČ a SDČR. V tomto období bylo 46,43% kandidátů bez politické příslušnosti k navrhujícím politickým subjektům. V absolutních hodnotách se jednalo o číslo 26 a tento poměr se v příštích letech postupně měnil směrem k hodnotám vyšším. Největší podíl kandidátů bez politické příslušnosti měla v počtu 13 z celkových 15 ODS organizovaná kolem tehdejšího starosty Antonína Štefka, který se v komunální politice, a v postu starosty, angažoval od roku 1990. Pouze dva kandidáti z celkového počtu 15 byli členy ODS. Naopak v ČMSS byli pouze 3 kandidáti, kteří nebyli řádnými členy navrhující strany a na kandidátní listině KSČM jich bylo 6. ČSSD postavila sedmičlennou kandidátku se čtyřmi občany bez politické příslušnosti a koalice SPR-RSČ a SDČR měla na čtyřčlenné listině všechny své zástupce. Ve volbách s převahou zvítězila ODS s 69,89% hlasů, které ji v zastupitelstvu zajistily 11 mandátů a jednobarevnou pětičlennou radu města. Starostou města byl znovu zvolen Antonín Štefek a místostarostou Zbyněk Novák. Druhá v pořadí s 19,71% hlasů skončila KSČM a obsadila tři místa v zastupitelstvu města a poslední zastupitelské místo zůstalo pro ČMSS, která získala 6,42% hlasů a skončila v pořadí třetí. ČSSD ani koalice SPR-RSČ a SDČR nepřekročily hranici umožňující přepočet hlasů na mandáty. V celém zastupitelstvu zasedlo 12 z 15 kandidátů, kteří byli bez politické příslušnosti. Tabulka č. 8 udává seznam zvolených zastupitelů podle získaných hlasů v komunálních volbách v Rokytnici v O.h. v roce 1994.

Tabulka č. 8 Pořadí zvolených kandidátů dle získaných hlasů 1994

Poř. číslo	Kandidát	Navrh. strana	Polit. přísl.	Hlasy	
	Příjmení, jméno			abs.	v %
1	Štefek Antonín	ODS	BEZPP	731	8.37
9	Bořková Zdeňka	ODS	BEZPP	659	7.54
7	Vídeňský Tomáš	ODS	BEZPP	653	7.47
2	Novák Zbyněk	ODS	ODS	609	6.97
3	Dlask Stanislav	ODS	BEZPP	626	7.16
4	Dostálek Josef	ODS	BEZPP	594	6.80
5	Hudousek Petr	ODS	BEZPP	551	6.31
6	Dostálová Libuše	ODS	ODS	574	6.57
8	Levý Adolf	ODS	BEZPP	533	6.10
10	Fremuth Jan	ODS	BEZPP	573	6.56
11	Kaška Jaroslav	ODS	BEZPP	585	6.70
8	Neubauerová Magdalena	KSČM	KSČM	268	10.88
7	Hanuš Jiří	KSČM	BEZPP	224	9.09
2	Flégl Jaroslav	KSČM	BEZPP	216	8.77
5	Unger Jaroslav	ČMSS	BEZPP	209	26,05

Zdroj: Server Volby.cz

5.1.2 Volby 1998

V pořadí druhé volby do obecních zastupitelstev v historii samostatné České republiky se konaly ve dnech 13. a 14. listopadu 1998. V Rokytnici v O.h. se o zastupitelské posty ucházelo opět 56 kandidátů, tentokrát sdružených do čtyř politických uskupení, ODS, ČSSD, KSČM a koalice SPR-RSČ, SDČR a MODS. Bez politické příslušnosti bylo na všech kandidátních listinách 31 osob, to je 55,36%, tedy přibližně 10% nárůst oproti minulému volebnímu období. ODS a ČSSD měly ve svých patnácti členných kandidátkách shodně po třinácti kandidátech bez politické příslušnosti. Naopak koalice SPR-RSČ, SDČR a MODS měla jen 2 z 15 kandidátů bez politické příslušnosti a KSČM 3 z 11 kandidátů bez politické příslušnosti. Přestože ODS opět s přehledem zvítězila, nepodařilo se jí obhájit 11 mandátů, které získala v předchozích volbách. S výsledkem 50,92% získala 8 zastupitelských mandátů, přišla tedy o tři mandáty z minulého volebního období. Naopak ČSSD si v těchto komunálních volbách s výsledkem 25,40% získaných hlasů a 4 mandáty v zastupitelstvu výrazně polepšila. Třetí místo zbylo na KSČM, která s jedenáctičlennou kandidátkou získala 13,85% hlasů a 2 mandáty. Poslední kandidující subjekt, který se oproti minulým komunálním volbám rozrostl na koalici SPR-RSČ,SDČR a MODS, získal jedno místo v zastupitelstvu města s 9,84% hlasů. V radě města obsadil jeden post zástupce ČSSD Milan Rozsival, zbylé posty zůstaly ODS. Starostou města byl zvolen Antonín Štefek a místostarostou Petr Hudousek, který tak vystřídal ve funkci Zbyňka Nováka. V patnáctičlenném zastupitelstvu tentokrát zasedlo 11 kandidátů bez politické příslušnosti. Tabulka č. 9 udává seznam zvolených zastupitelů podle získaných hlasů v komunálních volbách v Rokytnici v O.h. v roce 1998.

Tabulka č. 9 Pořadí zvolených kandidátů dle získaných hlasů 1998

Poř. číslo	Kandidát	Navrh. strana	Polit. přísl.	Hlasy	
	Příjmení, jméno			abs.	v %
1	Štefek Antonín	ODS	BEZPP	584	10.01
15	Vídeňský Tomáš	ODS	BEZPP	489	8.38
5	Dušek Zdeněk	ODS	BEZPP	488	8.37
14	Dlask Stanislav	ODS	BEZPP	456	7.82
2	Hudousek Petr	ODS	BEZPP	404	6.93
3	Dostálek Josef	ODS	BEZPP	410	7.03
4	Dostálová Libuše	ODS	ODS	385	6.60
6	Levý Adolf	ODS	BEZPP	318	5.45
1	Rozsival Milan	ČSSD	BEZPP	334	11.48
4	Fremuth Jan	ČSSD	BEZPP	304	10.45
3	Kaška Pavel	ČSSD	BEZPP	264	9.08
11	Žížala František	ČSSD	BEZPP	263	9.04
2	Petr Miroslav	KSČM	KSČM	322	20.31
1	Grund Jaroslav	KSČM	KSČM	264	16.65
14	Unger Jaroslav	SPR-RSČ	SPR-RSČ	222	19.71

Zdroj: Server Volby.cz

5.1.3 Volby 2002

Následující volební období 2002 - 2006 přineslo několik poměrně výrazných událostí v politickém životě města Rokytnice v O.h. V komunálních volbách 2002 konaných ve dnech 1.11. a 2.11. zde poprvé představilo svou kandidátku Sdružení nezávislých kandidátů. Jednalo se o staronové kandidáty kolem starosty Antonína Štefka,

kteří opustili kandidátní listinu ODS, která se tak přestala účastnit komunálních voleb v Rokytnici v O.h. Nejbližší místní organizace ODS byla v té době v Bartošovicích v Orlických horách, v Rokytnici v O.h. ODS svoji organizaci nikdy neměla. Václav Marvan, který jako občan Bartošovic v O.h. a angažující se v místní politice do jisté míry také organizoval sdružování rokytnických kandidátů v ODS, svou činnost pro rokytnické v tomto volebním období ukončil a po jeho úmrtí v roce 2003 zmizela ODS z kandidujících stran pro následující volební období 2006 - 2010 i z Bartošovic v O.h. Právě toto byl, podle zástupců nového Sdružení nezávislých, hlavní důvod proč opustili kandidátku ODS, a pro které se, vzhledem k velikostní kategorii města, stalo jednodušší založit Sdružení nezávislých (tzn. zajistit petici s podpisy 7% voličů ve městě, což činilo v roce 2002 přibližně 175 podpisů), než politickou stranu, k jejíž registraci zákon vyžaduje petici s 1000 podpisy občanů.

Názor na tuto výměnu kandidátní listiny ODS za SNK byl podle představitelů kandidujících levicových stran v roce 2002, ČSSD a KSČM, jednoznačný. V zásadě jimi bylo Sdružení nezávislých považováno za pravicově orientované, nicméně přihlášení se k nějaké straně v pravé části spektra je mohlo připravit o voličské body.³³

Sdružení nezávislých Antonína Štefka v komunálních volbách 2002 vyhrálo se ziskem 56,57% hlasů, což mu vyneslo 9 mandátů v zastupitelstvu a plný počet pěti obsazených míst v radě města. Opakovala se tedy situace s jednobarevnou radou města z roku 1994, kdy tehdy ODS, prakticky ve stejném složení jako SNK roku 2002, obsadila všechna místa v radě. Tato jednobarevná rada však nepřežila celé volební období (viz. další text). Starostou byl zvolen se 14 hlasy Antonín Štefek a místostarostou s 11 hlasy Petr Hudousek.

Další výraznou novinkou v těchto volbách připravenou voličům bylo představení druhého politického aktéra v novém kabátě na komunální scéně v Rokytnici v O.h. Bylo jím Sdružení nezávislých kandidátů - Pro příští generace (SNK-PPG). Lídrem této kandidátky byl hospodský Antonín Grund kandidující v letech 1998 za koalici SPR-RSČ,SDČR a MODS (byl členem MODS) a v roce 1994 za ČMSS (byl členem ČMSS). Obě politická uskupení (koalice SPR-RSČ,SDČR a MODS a ČMSS) již ve městě nepůsobila a první jmenovaná vytvořila personální základ pro Grundovo SNK-PPG.

³³ Zpracováno dle rozhovorů se starostou města Rokytnice v O.h. P.H. a kandidátem ČSSD Mgr.J.M. z ledna 2011

V těchto volbách byl A. Grund kandidátem bez politické příslušnosti a Sdružení nezávislých kandidátů získalo 7,28% hlasů a 1 zastupitelský mandát.

ČSSD získala v těchto volbách 23,18% hlasů a 3 mandáty a KSČM 12,97% hlasů a 2 mandáty. Představilo se zde celkem 53 kandidátů, 35 bez politické příslušnosti, tzn. 66%. ČSSD měla z 15 kandidátů 12 bez politické příslušnosti a KSČM z 15 kandidátů jednoho bez politické příslušnosti. V zastupitelstvu zasedlo 12 kandidátů bez politické příslušnosti, jeden člen ČSSD a dva členové KSČM. Tabulka č. 10 udává seznam zvolených zastupitelů podle získaných hlasů v komunálních volbách v Rokytnici v O.h. v roce 2002.

Tabulka č. 10 Pořadí zvolených kandidátů dle získaných hlasů 2002

Poř. číslo	Kandidát	Navrh. strana	Polit. přísl.	Hlasy	
	Příjmení, jméno			abs.	v %
1	Štefek Antonín	SNK ED	BEZPP	524	8.84
15	Vídeňský Tomáš	SNK ED	BEZPP	504	8.50
4	Dušek Zdeněk	SNK ED	BEZPP	483	8.15
5	Hirka Roman	SNK ED	BEZPP	436	7.35
2	Hudousek Petr	SNK ED	BEZPP	382	6.44
3	Dostálek Josef	SNK ED	BEZPP	322	5.43
6	Podstávková Anna	SNK ED	BEZPP	302	5.09
7	Greguš Ladislav	SNK ED	BEZPP	343	5.78
8	Kaplan Miloš	SNK ED	BEZPP	336	5.67
6	Morávek Jan	ČSSD	ČSSD	303	12.47
2	Fremuth Jan	ČSSD	BEZPP	259	10.66
4	Unger Jaroslav	ČSSD	BEZPP	227	9.34
2	Petr Miroslav	KSČM	KSČM	229	16.86
3	Grund Jaroslav	KSČM	KSČM	150	11.04
1	Kánský Otakar	NK	BEZPP	226	29.65

Zdroj: Server Volby.cz

5.1.4 Volby 2006

Volby do obecních zastupitelstev v roce 2006 konané ve dnech 20.-21.10. představily také poněkud pozměněnou strukturu lokální politické scény. Představilo se v nich 105 kandidátů organizovaných v sedmi politických uskupení. Došlo tedy k téměř 100% nárůstu počtu uchazečů o zastupitelský mandát.

Důvodem těchto změn, které jsou některými zastupiteli označovány jako zlomové v místní politice, mohly být do jisté míry události z roku 2003, kdy tehdejší starosta Štefek, bez vědomí zastupitelstva, nechal proplatit více než 600 000 Kč za úpravu stáje pro koňský klub Wyrhanea. Reakcí na tuto skutečnost bylo vytvoření jakéhosi bloku osmi zastupitelů, z nichž dva pocházeli z řad Štefkova SNK, tři byli členy ČSSD, dva z KSČM a jeden z SNK-PPG, pomocí něhož došlo v prosinci 2003 k výměně třech radních. Z původní jednobarevné rady zůstali pouze starosta Štefek a místostarosta Hudousek. Novými radními se stali dva zastupitelé z ČSSD a jeden z KSČM. V tomto složení rada fungovala až do voleb 2006. Starosta Štefek však v závěru volebního období už téměř nevykonával funkci ze zdravotních důvodů a zastupitelstvo města proto přechodně uvolnilo místostarostu Hudouska pro výkon funkce. Po odchodu starosty Štefka z místní politické scény začalo docházet k názorovým střetům i mezi samotnými členy SNK, z nichž část považovala změny v radě za určitý útok, či příkoří ze strany zejména ČSSD a KSČM.³⁴

Před komunálními volbami v roce 2006 se z původního SNK vydělila část kandidátů pod vedením tehdejšího místostarosty Petra Hudouska a vytvořila nezávislou kandidátku SNK-Na horách doma. Lídrem druhé kandidátky SNK-Sdružení pro Rokytnici se stal ředitel základní školy Zdeněk Dušek. Dalšími účastníky komunálních voleb byla ČSSD, KSČM a tři noví političtí aktéři v Rokytnici KDU-ČSL, Strana zelených a Dělnická strana. Lídrem kandidátky KDU-ČSL, která obsahovala některé bývalé členy Štefkova SNK se stal učitel ZŠ Pavel Janeček. Lídrem kandidátky SZ, na které se objevila některá jména rodinných příslušníků kandidujících v jiných politických uskupeních, byla prodavačka Edita Michalčáková a lídrem DS se stal hospodský Antonín Grund, který na kandidátce představil kromě jednoho bývalého kandidáta SNK-PPG (kandidátem SNK-PPG byl také Grund), nová a komunální politikou nezatížená jména.

³⁴ Zpracováno dle rozhovorů se zastupiteli města Rokytnice v O.h. Mgr. J.M.(ČSSD), Mgr. Z.D.(SNK-SPR), Ing. J.G.(KSČM), A.G.(SNK-ŽHN) a starostou města P.H. (SNK-NHD) z ledna 2011

Ve volbách zvítězila Duškova SNK-SPR s 28,76% hlasů a ziskem 5 mandátů. Druhá skončila Hudouskova SNK-NHD s 23,66% hlasů a 4 mandáty. V pořadí třetí byla ČSSD s 14,79% hlasů a 2 mandáty. Čtvrté pořadí připadlo na Dělnickou stranu s 11,71% hlasů, která tak získala dva mandáty a KSČM (9,8% hlasů) s KDU-ČSL(7,72% hlasů) získaly po jednom mandátu. Pouze dva ze zvolených zastupitelů města byli členové navrhujících stran. Seznam zvolených zastupitelů podle získaných hlasů v komunálních volbách v Rokytnici v O.h. v roce 2006 ukazuje tabulka č. 11.

Tabulka č. 11 Pořadí zvolených kandidátů dle získaných hlasů 2006

Poř. číslo	Kandidát	Navrh. strana	Polit. přísl.	Hlasy	
	Příjmení, jméno			abs.	v %
15	Vídeňský Tomáš	SNK-SPR	BEZPP	338	9,85
1	Dušek Zdeněk	SNK-SPR	BEZPP	319	9,3
12	Hírka Roman	SNK-SPR	BEZPP	290	8,45
14	Macák Martin	SNK-SPR	BEZPP	289	8,42
2	Horáčková Zdeňka	SNK-SPR	BEZPP	177	5,16
1	Hudousek Petr	SNK-NHD	BEZPP	397	14,07
4	Syrovátková Iva	SNK-NHD	BEZPP	305	10,81
3	Mareš Petr	SNK-NHD	BEZPP	246	8,72
6	Hírka Michal	SNK-NHD	BEZPP	239	8,47
2	Morávek Jan	ČSSD	ČSSD	311	17,64
1	Fremuth Jan	ČSSD	BEZPP	210	11,91
1	Grund Antonín	DS	BEZPP	169	12,1
5	Doležal Zdeněk	DS	BEZPP	143	10,24
10	Petr Miroslav	KSČM	KSČM	180	15,39
1	Janeček Pavel	KDU-ČSL	BEZPP	162	17,58

Zdroj: Server Volby.cz

Po komunálních volbách 2006 došlo vzhledem k výsledkům k velice zajímavému složení rady města. Vítězné Duškovo SNK-SPR obsadilo pouhý jeden post v radě, Hudouskovo SNK-NHD, které skončilo ve volbách na druhé pozici, ovládlo dvě místa v radě (starostou se stal Petr Hudousek a místostarostou Petr Mareš) a ČSSD jako třetí a se dvěma zastupitelskými mandáty získala také dvě místa v radě města. K takovému rozložení sil v radě došlo po povolebním vyjednávání dvou nejsilnějších SNK. Podmínkou Hudouskova SNK-NHD bylo, že do rady by neměl jít nikdo z představitelů městských organizací, aby nedocházelo ke střetu zájmů. Duškovo SNK-SPR přesto navrhlo do rady města Zdeňka Duška (ředitel ZŠ), Romana Hirku (jednatel společnosti Centep s.r.o., zřizované městem) a Zdeňku Horáčkovou, která se jediná ze SNK-SPR nakonec do rady města dostala. SNK-SPR neměla žádnou vhodnou alternativu bez střetu zájmů a v úvahu nakonec nepřicházel ani lékař místního zdravotnického zařízení MUDr. Martin Macák (SNK-SPR), který byl právě v tomto období propírán nejen regionálními, ale i celostátními médii za údajné pití alkoholu v pracovní době. SNK-NHD se tedy obrátilo na dva bývalé radní z ČSSD, Jana Morávka a Jana Fremutha a ti podporu zastupitelů získali čtyřmi hlasy Hudouskova SNK-NHD, dvěma hlasy KSČM a jedním hlasem DS, tím byl Antonín Grund. Zajímavou skutečností je, že druhého ze zastupitelů za Dělnickou stranu Zdeňka Doležala, se podařilo Duškovu SNK-SPR přetáhnout na svojí stranu a ten pak hlasoval proti výše uvedenému složení rady a po té už na schůzi zastupitelstva nikdy nepřišel. Antonín Grund byl tedy osobou, která fakticky rozhodovala o přijetí této podoby rady města.

5.2 Komunální volby v Rokytnici v O.h. 2010

5.2.1 Současný politický život ve městě

Současnou podobu politického života a vztahů jeho aktérů již naznačil předešlý text. Významná část politické scény v Rokytnici v O.h. je od 90. let organizována lidmi spojenými s někdejší starostou Antonínem Štefkem, který byl ve vedení města v letech 1990 až 2006. Nutno ale doplnit, že onu zbývající část politické scény během 90. let nelze jednoznačně zařadit do opozičního pole rokytnického politického spektra. Přes rozpory a střety týkající se témat a problémů úzce souvisejících se spravováním městských

záležitostí, které se pochopitelně nevyhýbaly ani rokytnickým zastupitelům, dokázal starosta Štefek názorově spojovat většinu představitelů města.³⁵ Změny, které ovlivňovaly a utvářely nynější obraz politické scény ve městě, započaly s odchodem Štefka z místní politiky. Z původního Štefkova SNK vznikli dva, v Rokytnici voličsky nejvýznamnější, političtí aktéři, Hudouskovo SNK-Na horách doma a Duškovo SNK-Sdružení pro Rokytnici. Vzhledem k tomu, že obě Sdružení nezávislých měla v polistopadové historii až do současnosti vždy své zástupce v radě města, dalo by se hovořit o základu radniční, a vlastně i zastupitelské, koalice. V podstatě je tomu ale přesně opačně a obě uskupení fungují jako hlavní opoziční síly v rámci této lokální politické struktury. Většinou se zde nejedná o nesmiřitelné postoje, které by stěžovaly nebo dokonce znemožňovaly zastupitelstvu spravování veřejných záležitostí. V zásadě panuje mezi zastupiteli obou sdružení v prioritních otázkách rozvoje a správy města shoda, nebo dokážou bez větších problémů nastolit situaci, která vyhovuje všem. Nelze však přehlédnout fakt, že obě nezávislá uskupení vznikla rozdělením původního, tedy vinou jistě nebyly záležitosti, na kterých by se shodli, ale opačné.

Rokytnickou politickou scénu doplňuje třetí nezávislé uskupení, Grundovo SNK-Sdružení živnostníků, hasičů a nezávislých občanů (SNK-ŽHN) a tři parlamentní politické strany ČSSD, KDU-ČSL a KSČM. Pokud máme identifikovat názorovou blízkost na uvedené politické scéně, nelze nepřipomenout fakt, že v obcích a městech velikostně příbuzných Rokytnici v O.h. probíhá tato identifikace na základě vzájemné osobní znalosti jednotlivých zastupitelů. Méně zde již působí ideologická zakotvení jednotlivých politických stran a sdružení, které zvláště ve sněmovně, nebo i ve velkých městech s mnoha početnými zastupitelstvy někdy téměř znemožňují komunikaci politických aktérů z opačných pólů politického spektra. Přesto je i v této lokální politické struktuře poznatelná větší či menší blízkost některých subjektů, která ovšem vychází z té výše zmiňované vzájemné znalosti. ČSSD a KSČM mají ve většině řešených městských záležitostí blíže k Hudouskovu SNK-NHD. Naopak KDU-ČSL je více spojována s Duškovým SNK-SPR. Ze strany Hudouskova SNK-NHD a spřízněné ČSSD bývá kandidátka KDU-ČSL dokonce chápána jako jakási „běčková“ kandidátní listina Duškova SNK-SPR. Pokud se vůbec dá takto rozdělit městská politická scéna na dva póly, pak Grundova SNK-ŽHN stojí

³⁵ Zpracováno dle rozhovorů se zastupiteli města Rokytnice v O.h. Mgr. J.M.(ČSSD), Mgr. Z.D.(SNK-SPR), Ing. J.G.(KSČM), A.G.(SNK-ŽHN) a starostou města P.H. (SNK-NHD) z ledna 2011

uprostřed a někdy překvapí změnou své podpory směřované k jednomu či druhému pólu politického spektra.³⁶

5.2.2 Politická participace občanů města

Přesto, že někteří autoři politologických textů tvrdí, že volební účast nemá s politickou participací nic společného, ve většině ostatních prací se uvádí, že právě volební účast je základním ukazatelem, nebo aspoň jedním z projevů, politické participace občanů.³⁷ Volební účast je ovlivňována mnohými faktory. Jedním z nejvýznamnějších je samotný typ voleb. Volební účast má od 90. let ve většině případů v České republice klesající tendenci. Voliči dávají větší přednost volbám do poslanecké sněmovny a obecních zastupitelstev před volbami do Evropského parlamentu, senátu a krajských zastupitelstev.

Aktivní volební účast ve volbách do městského zastupitelstva v Rokytnici v O.h. koresponduje s celorepublikovým vývojem. Nejvyšší hodnoty ve sledovaném období byly v roce 1994, kdy účast dosáhla 64,30%. V roce 1998 klesla volební účast na 50,20% a v následujících komunálních volbách v roce 2002 dále poklesla na 46,9%. V roce 2006 byla naopak zaznamenána vyšší volební účast v rámci celé republiky jak ve volbách do obecních zastupitelstev, tak i ve volbách do poslanecké sněmovny. V Rokytnici v O.h. se účast v komunálních volbách 2006 dostala na hodnotu 48,68%.

V komunálních volbách 2010 byla volební účast v Rokytnici 44,52%. V porovnání s jedinými čtyřmi obcemi rychnovského okresu, které jsou velikostně příbuzné, je na tom Rokytnice nejhůře (tzn. s nejnižší volební účastí). Stejně tak zaostává za komunální volební účastí Královéhradeckého kraje (51,62%) a rychnovského okresu (46,97%). Přehled srovnání výše uvedené procentní volební účasti udává tabulka č. 12.

Pasivní volební účast byla ve třech volebních obdobích let 1994 až 2002 téměř totožná. V prvních dvou komunálních volbách sledovaného období, v roce 1994 a 1998, kandidoval shodný počet 56 kandidátů. V následujícím volebním roce 2002 kandidovalo 53 zástupců politických stran a sdružení. V roce 2006 došlo k nebývalému, téměř 100%,

³⁶ Zpracováno dle rozhovorů se zastupiteli města Rokytnice v O.h. Mgr. J.M.(ČSSD), Mgr. Z.D.(SNK-SPR), Ing. J.G.(KSČM), A.G.(SNK-ŽHN) a starostou města P.H. (SNK-NHD) z ledna 2011

³⁷ Balík, S. Komunální politika Obce aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, s.165
Čmejrek, J. Obce a regiony jako politický prostor. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, s.70

nárůstu kandidujících, jejichž počet se vyšplhal na číslo 105. V doposud posledních komunálních volbách 2010 se o zastupitelský mandát ucházelo 89 kandidátů.

Tabulka č. 12 Volební účast v komunálních volbách 2010

Oblast	Počet obyvatel	Volební účast
Rokytnice v O.h.	2316	44,52%
Borohrádek	2121	45,43%
České Meziříčí	1787	55,57%
Doudleby n.O.	1900	55,27%
Solnice	2300	61,19%
Česká republika		48,50%
Královéhradecký kraj		51,62%
Rychnov n.K., okres		46,97%

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

5.2.3 Politické subjekty v komunálních volbách 2010

Prozatím posledních voleb do městského zastupitelstva Rokytnice v O.h., které proběhly ve dnech 15. a 16.10. 2010, se zúčastnilo 6 politických subjektů, které dohromady představily 89 uchazečů o zastupitelský mandát. Došlo tedy k jistému poklesu pasivní volební účasti z předcházejících komunálních voleb 2006, kdy bylo představeno 105 kandidátů. Z rokytnické politické scény také zmizely dvě politické strany, DS a SZ, kandidující zde poprvé v roce 2006 a vzniklo jedno nové Sdružení nezávislých kandidátů.

Výrazným účastníkem voleb do městského zastupitelstva v Rokytnici v O.h., a také vítězem minulých voleb, bylo **Sdružení nezávislých kandidátů-Sdružení pro Rokytnici**. Lídrem patnáctičlenné kandidátky byl ředitel ZŠ Zdeněk Dušek. Kandidátní listina SNK-SPR bývá sestavována jen několik dnů před ukončením registrace kandidátních listin, kandidáty schvaluje lídr sdružení Zdeněk Dušek, ale podle jeho slov nejde ani tak o proces schvalování, spíše přemlouvání. SNK-SPR připravilo v rámci předvolební kampaně přehledný osmibodový volební program zaměřený především na

rozvoj města, pracovních příležitostí ve městě i okolí, podporu investic, rozvoj dopravy, sociálních služeb a bezpečnosti ve městě. Volební program se prvním bodem zabýval řešením, dle ředitele Duška snad největšího rokytnického problému, s chátrajícími kasárnami, ve kterém se zavazují, stejně tak jako ostatní kandidující subjekty, k podniknutí kroků vedoucích k získání prostředků na revitalizaci, či jiné využití těchto prostor. Určitý rozruch v předvolební kampani však vzbudil Projekt Dráhy Orlických hor, který směřuje k rozšíření železničních tratí v regionu a propojení některých obcí. Projekt, který má být financován z fondů EU a je podporován nynějším starostou Petrem Hudouskem (SNK-NHD), se dostal do volebního programu Duškova SNK-SPR, kde byla prezentována jeho příprava a náklady s ní spojené jako zbytečné a penězi plýtvající. Na toto reagoval autor projektu Petr Tejkl dopisem řediteli Duškovi, ve kterém ho obvinil z uvádění nepravdivých a zavádějících informací. Část textu tohoto dopisu se dostala na veřejnost v podobě letáků, jimiž byly přelepeny volební programy SNK-SPR představované ve městě.

Sdružení nezávislých kandidátů-Na horách doma je druhým významným aktérem lokálního politického života. Lídrem SNK-NHD je současný starosta města Petr Hudousek. Volební program SNK-NHD byl rozepsán pod dvanácti hlavními tématy, které se nějak výrazně nelišily od hlavních bodů ve volebním programu Duškova SNK-SPR. Pouze již výše zmiňovaný Projekt Dráhy Orlických hor zde byl identifikován jako přínos pro celý region. Hlavním tématem pro Hudouskovo SNK-NHD je však větší transparentnost při zadávání veřejných zakázek. Směřují totiž kritiku do řad SNK-SPR z důvodu dlouhodobějšího profitu některých jeho členů na údržbách a opravách městských nemovitostí.³⁸

Novým sdružením na rokytnické politické scéně je **Sdružení nezávislých kandidátů-Sdružení živnostníků, hasičů a nezávislých občanů**. Lídrem kandidátní listiny byl hospodský Antonín Grund, člen kontrolního výboru zastupitelstva města, který kandidoval v pěti posledních sledovaných městských volbách za pět různých politických subjektů. Grund se na veřejnosti příliš netají, že jednou z jeho motivací k veřejnému angažování je výhodný pronájem budovy v majetku města, ve které spravuje a řídí restaurační zařízení. Šest dalších představitelů tohoto sdružení nejsou nováčky lokálního politického života, kandidovali v minulých volbách za Dělnickou stranu.

³⁸ Zpracováno dle rozhovorů se zastupitelem města Rokytnice v O.h. Mgr. Z.D.(SNK-SPR) a starostou města P.H. (SNK-NHD) z ledna 2011

Kandidátní listina bývá sestavená už několik měsíců před volbami a členy pečlivě schvaluje Grund. Jednou z jeho podmínek k zápisu na kandidátní listinu je neúčast ve složkách spolupracovníků STB a za tímto účelem nechává své členy lustrvat. Přítomnost členů KSČM v zastupitelstvu města téměř odmítá akceptovat. Zajímavou skutečností ovšem je, že přestože Grund v dostatečném předstihu před volbami dokázal zjistit spolupráci s STB u čtvrtého nasazeného na kandidátní listině Lud'ka Divíška, jenž kandidoval v roce 1994 za KSČM, ponechal ho na kandidátce za SNK-ŽHN s vysvětlením, že je znám a oblíben mezi voliči a získává nezanedbatelný počet hlasů.³⁹

ČSSD je účastníkem voleb do městského zastupitelstva Rokytnice v O.h. od začátku sledovaného období, tj. od roku 1994. Ve městě má místní organizaci čítající deset lidí, její členové se scházejí přibližně jednou za dva měsíce. Postupně se ČSSD stala nejsilnějším zástupcem ze tří parlamentních stran na politické scéně ve městě. Lídrem kandidátky pro komunální volby 2010 se stal Jan Morávek, který je zároveň jediným zástupcem veřejného života v Rokytnici v O.h. angažující se i mimo lokální politiku. Je členem Královéhradecké krajské organizace (krajský výkonný výbor) a místopředseda Ústřední kontrolní komise ČSSD. Morávek vstoupil do rokytnické politiky s volbami v roce 2002 na šesté pozici kandidátní listiny. O čtyři roky později byl číslo dva v rámci rokytnické kandidátky ČSSD. Kandidátní listina ČSSD je sestavována a schvalována místní organizací, tedy v souladu s vnitrostranickým řádem přípravy voleb. Ve městě také funguje poslanecká kancelář poslankyně parlamentu za ČSSD Hany Orgoníkové. Při výše uváděných, pro rokytnickou komunální politiku zlomových, událostí roku 2003 (viz. 5.1.4 Volby 2006), kdy byl vytvořen blok osmi zastupitelů, pomocí něhož došlo k výměně třech radních za tehdejší Štefkovo SNK, kteří nyní kandidují pod Duškovým SNK-SPR, byl právě v rokytnické politice nově příchozí Jan Morávek považován Duškovými lidmi za iniciátora celé akce a silně kritizován za zavádění nekalých politických praktik.⁴⁰

Volební program ČSSD pro komunální volby 2010 byl na letáčích a v místním periodiku Horský kurýr prezentován ve dvanácti bodech vyjmutých z podrobnějšího volebního programu, který byl přístupný na webových stránkách místní organizace. Těchto dvanáct bodů se soustředilo nejen na hlavní témata rokytnického městského rozvoje,

³⁹ Zpracováno dle rozhovorů se zastupitelem města Rokytnice v O.h. A.G.(SNK-ŽHN) z ledna 2011

⁴⁰ Zpracováno dle rozhovorů se zastupiteli města Rokytnice v O.h. Mgr. J.M.(ČSSD), Mgr. Z.D.(SNK-SPR), Ing. J.G.(KSČM), A.G.(SNK-ŽHN) a starostou města P.H. (SNK-NHD) z ledna 2011

ale prezentovala také, řekněme méně strategická, hesla typu: rovné šance pro všechny, nechceme hrací automaty, za narozené dítě vysazený strom, zveřejníme o čem zastupitelé a radní diskutují a jak hlasují, podpora jednotky dobrovolných hasičů, apod.

Dalším parlamentním zástupcem na rokytnické politické scéně je **KSČM**. V Rokytnici existuje základní organizace strany, která v současnosti čítá 28 členů. Kandidátní listina KSČM představuje poměrně stabilní personální základ. Minulých voleb v roce 2006 se účastnilo 11 kandidátů z nynějšího obsazení, stejně tak v roce 2002. V komunálních volbách 1998 se ucházelo o zastupitelský mandát 10 kandidátů, kteří se účastnili i voleb 2010. A komunální volební rok 1994 pamatuje na kandidátce 7 lidí z roku 2010. KSČM dokázala pokaždé získat místa v zastupitelstvu města, součástí rady města však nebyla. Získaný počet volebních hlasů má sestupnou tendenci. V roce 1994 získala KSČM v komunálních volbách 19,71% hlasů, druhý nejvyšší počet, a 3 mandáty v zastupitelstvu, v roce 1998 13,85% hlasů, třetí nejvyšší počet, a 2 mandáty v zastupitelstvu, v roce 2002 12,97% hlasů, třetí nejvyšší počet, který jí vynesl 2 mandáty. V komunálních volbách 2006 získala strana 9,8% hlasů, jeden mandát a skončila na pátém místě za nově vzniklými SNK-SPR, SNK-NHD, tradičním účastníkem voleb ČSSD a novým zástupcem na rokytnické politické scéně Dělnickou stranou. Rok 2010 byl co do počtu získaných hlasů a celkového umístění ještě méně úspěšný. KSČM obdržela 8,52% hlasů, získala jeden zastupitelský mandát a skončila poslední ze šesti kandidujících subjektů. Kandidátní listina je sestavována na členských schůzích, kde je i schvalována jednotlivými členy a pro rok 2010 představila 14 z 15 kandidátů, jenž jsou členy KSČM. V současné době se KSČM potýká s vyšším věkovým průměrem, který tak činí sestavování kandidátky obtížnějším.⁴¹

Poslední ze tří parlamentních stran, které se účastnily voleb v Rokytnici v O.h. byla **KDU-ČSL**. Poprvé se strana v rokytnické politice objevila v roce 2006, kdy ze sedmi kandidujících subjektů skončila na šestém místě se ziskem 7,72% hlasů a jednoho mandátu v zastupitelstvu města. Na posledním místě za KDU-ČSL se umístila tehdy kandidující Strana zelených, která s počtem 3,56% hlasů nepřekročila hranici nutnou k následnému přepočítávání a přidělování mandátů. Na kandidátní listině KDU-ČSL pro rok 2010 zůstali pouze dva kandidáti z předcházejících voleb. Byl jím lídr kandidátky, učitel ZŠ Pavel

⁴¹ Zpracováno dle rozhovorů se zastupitelem města Rokytnice v O.h., Ing. J.G.(KSČM) z ledna 2011

Janeček a zaměstnanec ČD Liboslav Paldus. KDU-ČSL má ve městě místní sdružení čítající 8 členů. Kandidátka představila 13 zástupců bez politické příslušnosti a 2 členy strany, Pavla Janečka a jeho syna Lukáše Janečka. KDU-ČSL má názorově nejbližší k Duškovu SNK-SPR a vzhledem k tomu, že na kandidátní listině KDU-ČSL byli 4 zaměstnanci základní školy a další dva rodinní příslušníci jiných zaměstnanců školy a kandidátní listina SNK-SPR obsahovala jména 4 zaměstnanců školy a třech členů školské rady, považují někteří zastupitelé obě kandidátky v podstatě za jednoho silného politického aktéra na místní scéně.⁴²

Od roku 1994 do roku 2010 se v Rokytnici v O.h. angažovalo v místní politice 9 politických subjektů, které představily ve volbách do městského zastupitelstva 359 kandidátů. Nejvyšší počet 105 kandidátů komunálních voleb se představil v roce 2006, kdy došlo v celé České republice ke zvýšenému zájmu o volby ze strany voličů jak v rámci voleb do poslanecké sněmovny, tak i voleb do obecních zastupitelstev. Důvody navýšeného počtu kandidátů v Rokytnici v O.h. v roce 2006 však spočívaly pravděpodobně ve změnách politické scény města ke konci předcházejícího volebního období 2002-2006 a vzniku nových politických aktérů. V městských volbách v Rokytnici v O.h. 2010 kandidovalo 23 žen z celkového počtu 89 kandidátů, tj. 25,84% zastoupení. V roce 1994 tento poměr činil 21,42% a v roce 1998 25%. K mírně vyšší účasti žen na kandidátních listinách v Rokytnici v O.h. došlo v roce 2006, ženy měli 30,47% zastoupení a naopak k poklesu jejich účasti na kandidátkách na 11,32% došlo v roce 2002. V komparaci s obcemi rychnovského okresu, kde se podíl žen na kandidátních listinách pohybuje v rozmezí 20-29%, Rokytnice nijak nevyniká, kromě nízkého 11,32% podílu v roce 2002.

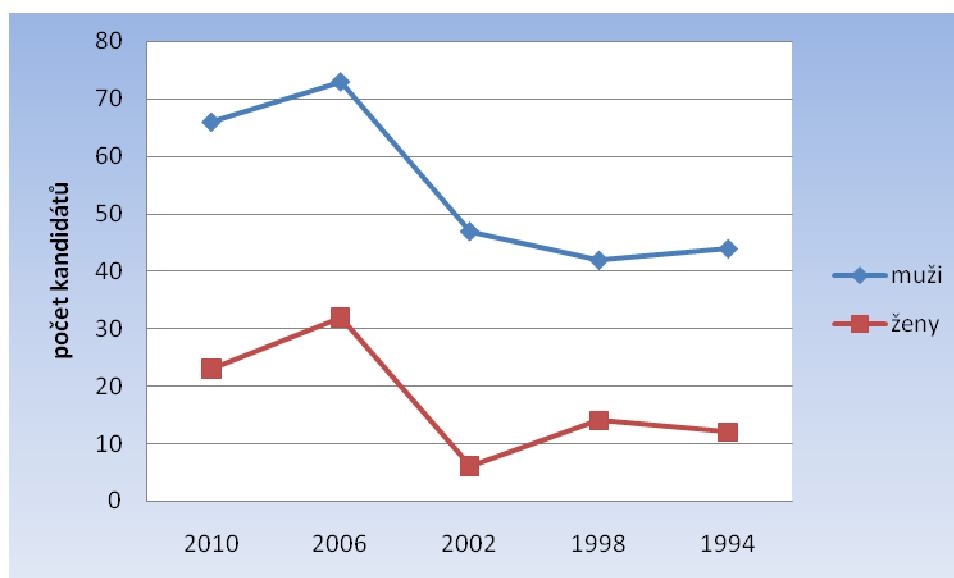
⁴² Zpracováno dle rozhovorů se zastupiteli města Rokytnice v O.h. Mgr. J.M.(ČSSD), Ing. J.G.(KSČM), A.G.(SNK-ŽHN) a starostou města P.H. (SNK-NHD) z ledna 2011

Tabulka č. 13 Podíl kandidujících žen v Rokytnici v O.h. a obcích rychnovského okresu

Rok	Rokytnice v O.h.			obce rychnovského okresu
	kandidáti			kandidáti
	celkem	ženy	ženy v %	ženy v %
2010	89	23	25,84%	29,00%
2006	105	32	30,47%	27,00%
2002	53	6	11,32%	23,97%
1998	56	14	25,00%	23,99%
1994	56	12	21,42%	20,78%

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Graf č. 3 Poměr kandidátů dle pohlaví ve volbách do zastupitelstva v Rokytnici v O.h. 2010

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

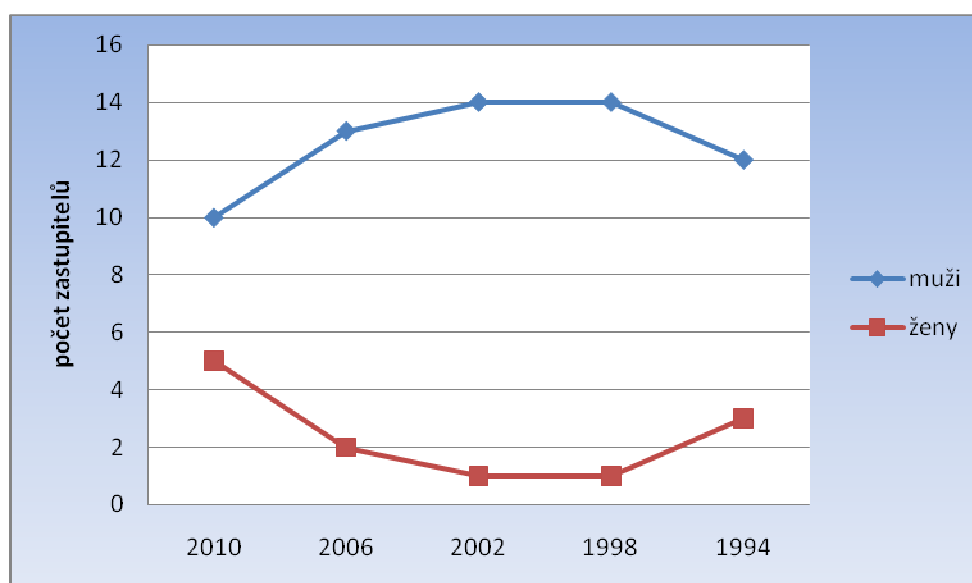
Podíl žen zvolených do zastupitelstva města v komunálních volbách 2010 byl 33,3%, tj. 5 zastupitelek z 15 členného zastupitelstva. To byl zatím největší podíl ve sledovaných volbách od roku 1994. Vývoj počtu žen v rokytnickém zastupitelstvu a porovnání s údaji za všechny obce rychnovského okresu ukazuje tabulka č. 14 a graf č. 4.

Tabulka č. 14 Podíl žen v zastupitelstvu v Rokytnici v O.h. a obcích rychnovského okresu

Rok	Rokytnice v O.h.			obce rychnovského okresu
	zastupitelé			zastupitelé
	muži	ženy	ženy v %	ženy v %
2010	10	5	33,33%	24,00%
2006	13	2	13,33%	23,59%
2002	14	1	6,67%	22,07%
1998	14	1	6,67%	20,27%
1994	12	3	20,00%	16,25%

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Graf č. 4 Poměr zvolených zastupitelů dle pohlaví v Rokytnici v O.h. 2010

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Průměrný věk kandidátů ve volbách do městského zastupitelstva Rokytnice v O.h. v roce 2010 byl 46,7 let a téměř se nelišil od průměrného věku zvolených zastupitelů (46,2 let). Průměrný věk kandidátů se v prvních třech sledovaných volbách příliš neměnil, vykazoval jen nepatrnou zvyšující se tendenci. Z hodnoty 43,88 let průměrného věku kandidátů v roce 1994 se dostal na hodnotu 44,94 let v roce 2002. Následující komunální

volby v roce 2006 přinesly téměř 100% nárůst počtu kandidujících a nové politické subjekty v Rokytnici, což také znamenalo příliv mladších věkových skupin, který hodnotu průměrného věku kandidujících snížil na číslo 42,06. Nejpočetněji zastoupenou věkovou kategorií v komunálních volbách 2010 byli kandidáti ve věku od 40 do 44 let, jenž měli 18 kandidujících. Druhou nejpočetnější skupinou se stali kandidáti ve věku nad 60 let s 15 kandidujícími a s počtem 13 kandidujících byla věková kategorie 35 až 39 let. Nejvíce zvolených zastupitelů, celkem 11 z 15 členného zastupitelstva, bylo ve věkových kategoriích 40 až 44 let (6 zastupitelů) a 50 až 54 let (5 zastupitelů). Počty kandidátů v komunálních volbách 2010 podle věkových kategorií uvádí tabulka č.15. Průměrný věk kandidátů a zvolených zastupitelů v Rokytnici v O.h. v porovnání s průměrným věkem zvolených zastupitelů v obcích rychnovského okresu ukazuje tabulka č.16.

Tabulka č. 15 Počty rokytnických kandidátů v jednotlivých věkových kategoriích 2010

Věková kategorie	19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 +
Počet kandidujících	1	1	3	7	13	18	10	12	9	15

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Tabulka č. 16 Průměrný věk kandidátů a zastupitelů Rokytnice v O.h. a obcí rych. okresu

Rok	Průměrný věk kandidátů Rokytnice v O.h.	Průměrný věk zastupitelů Rokytnice v O.h.	Průměrný věk zastupitelů obcí rychnov.okresu
2010	46,7	46,2	45,87
2006	42,06	44,27	45,47
2002	44,94	42,73	44,94
1998	44,43	44,07	44,43
1994	43,88	40,87	43,87

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

5.2.4 Výsledky voleb a povolební vyjednávání 2010

Rokytnice v O.h. tvoří jeden volební okrsek. Z 1788 oprávněných voličů odevzdalo své hlasy v komunálních volbách 796 (44,52%). Kandidáti politických stran a sdružení se ucházeli o mandáty v 15 členném zastupitelstvu. Vítěznou stranou se stalo Hudouskovo SNK-NHD s 26,95% hlasů a ziskem 4 mandátů v zastupitelstvu města. SNK-NHD tak vystřídala na první pozici Duškovo SNK-SPR, které v těchto volbách získalo druhý nejvyšší počet hlasů, 24,03% a rovněž 4 zastupitelské mandáty. Třetí nejvyšší počet hlasů, 14,53%, obdržela ČSSD a obhájila 2 mandáty z minulého volebního období. Čtvrtá v pořadí skončila KDU-ČSL se 13,93% a 2 mandáty v zastupitelstvu. KDU-ČSL si polepšila o více než 6% získaných hlasů a jeden mandát z předchozích komunálních voleb. Pátou příčku obsadilo Grundovo SNK-ŽHN s 12,04% hlasů a 2 mandáty. Toto sdružení kandidovalo v městských volbách 2010 jako nový politický aktér na rokytnické komunální scéně, v podstatě však z minulých voleb obhájilo pozici a mandáty Dělnické strany, ze které se rekrutoval personální základ SNK-ŽHN. Posledním aktérem, který obhájil zastupitelský mandát z minulého volebního období, byla KSČM s 8,52% hlasů. Celkové výsledky komunálních voleb 2010 a pořadí jednotlivých zvolených zastupitelů dle získaných hlasů a shrnuje tabulka č. 17 a 18.

Tabulka č.17 Výsledky voleb do městského zastupitelstva 2010 (Rokytnice v O.h.)

Strana	hlasy		počet	
	abs.	v %	kandidáti	mandáty (získ.)
SNK-NHD	2986	26,95%	15	4
SNK-SFR	2662	24,03%	15	4
ČSSD	1610	14,53%	15	2
KDU-ČSL	1543	13,93%	15	2
SNK-ŽHN	1334	12,04%	15	2
KSČM	944	8,52%	14	1

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Tabulka č. 18 Pořadí zvolených zastupitelů dle získaných hlasů

Jméno	Strana	Hlasy	
		abs.	v %
Hudousek Petr	SNK-NHD	386	12,92%
Dušek Zdeněk	SNK-SPR	300	11,26%
Gallová Vlasta	SNK-NHD	290	9,71%
Mareš Petr	SNK-NHD	259	8,67%
Macák Martin	SNK-SPR	257	9,65%
Morávek Jan	ČSSD	249	15,46%
Černohousová Věra	SNK-NHD	241	8,07%
Kodřousková Blanka	SNK-SPR	227	8,52%
Tuháorská Eva	SNK-SPR	220	8,26%
Rozsivalová Šárka	KDU-ČSL	206	13,35%
Fremuth Jan	ČSSD	173	10,74%
Janeček Pavel	KDU-ČSL	169	10,95%
Grund Antonín	SNK-ŽHN	166	12,44%
Divíšek Luděk	SNK-ŽHN	150	11,24%
Grund Jaroslav	KSČM	142	15,04%

Zdroj: Zpracováno na základě údajů ČSÚ

Ještě před prvním ustavujícím zasedáním zastupitelstva města Rokytnici v O.h., které se konalo 15. listopadu 2010, se sešli zástupci dvou nejsilnějších politických aktérů, SNK-NHD a SNK-SPR a řekli si postoje ke složení rady města. Přestože mělo Hudouskovo SNK-NHD v zastupitelstvu pouze čtyři mandáty, tedy bez výrazné většiny, starostou města Rokytnice v O.h. byl 14 hlasy zvolen v tajném hlasování Petr Hudousek (jeden člen zastupitelstva se zdržel hlasování). Žádný jiný kandidát na post starosty města nebyl navržen. Zastupitelé tak respektovali skutečnost nejvyššího obdržení počtu hlasů u Hudouska a jeho zkušenosti z komunální politiky. Přesto však mělo Duškovo SNK-SPR připraveného kandidáta na pozici uvolněného starosty města, který se ale nakonec

do zastupitelstva města nedostal.⁴³ Místostarostou byl 11 hlasy zvolen Petr Mareš (SNK-NHD), který měl již také s touto funkcí zkušenosti z předchozího volebního období. Do rady města byli následně tajně voleni další tři kandidáti. První dvě kola poslala do rady Šárku Rozsivalovou (KDU-ČSL) a Evu Tuhárskou (SNK-SPR). Těsně za zvolením zůstali se sedmi hlasy Martin Macák (SNK-SPR) a Jan Morávek (ČSSD).

Když vezmeme v úvahu fakta některých odborných politologických textů zabývajících se komunální úrovní politiky a používající termín „radniční koalice“ jako výrazu pro uskupení politických stran a sdružení v radě města, které jsou si názorově blízké, došlo v Rokytnici v O.h. po volbách starosty, místostarosty a prvním kole voleb dalších členů rady k zajímavé situaci. Byli zvoleni zatím čtyři členové městské rady, na nichž se víceméně dohodli během vzájemných jednání zástupci SNK-NHD a SNK-SPR, dva za Hudouskovo SNK-NHD, jeden za Duškovo SNK-SPR a jeden za KDU-ČSL (názorově spojenou s SNK-SPR). Jak z předcházejícího textu vyplývá, došlo k situaci, kdy se síly dvou hlavních opozičních aktérů v radě města vyrovnaly a zbývalo zvolit posledního, v podstatě klíčového, člena rady. Nikdo z navrhovaných kandidátů však nedokázal získat potřebnou nadpoloviční většinu hlasů a hlasování se přesunulo na další zasedání zastupitelstva města naplánované na 29.11. 2010, kdy byl dodatečně zvolen osmi hlasy pátý člen rady Zdeněk Dušek. Došlo tedy k opačné situaci při sestavování rady města, než v roce 2006. Tehdy získali většinu v radě města lidé názorově spříznění s Hudouskovým SNK-NHD, když de facto rozhodujícím hlasem Antonína Grunda dostali podporu dva zastupitelé ČSSD (viz. 5.1.4 Volby 2006) a doplnili tak v radě starostu a místostarostu za SNK-NHD a pátého člena městské rady za SNK-SPR Zdeňku Horáčkovou. V roce 2010, po volbě posledního člena rady, byl výsledek opačný. Dušek, jako poslední volený člen rady, nakonec získal podporu 4 hlasy SNK-SPR, 2 hlasy KDU-ČSL a 2 hlasy Grundova SNK-ŽHN, kdy právě hospodský Grund podpořil opačnou stranu rokytnické politické scény, než před čtyřmi lety. Nastalá situace se neobešla bez zastupitelských komentářů o starostovi a místostarostovi města, kteří jsou v pětičlenné radě menšinovou opozicí.⁴⁴

⁴³ Zpracováno dle rozhovorů se zastupiteli města Rokytnice v O.h. Mgr. J.M.(ČSSD), Mgr. Z.D.(SNK-SPR), Ing. J.G.(KSČM), A.G.(SNK-ŽHN) a starostou města P.H. (SNK-NHD) z ledna 2011

⁴⁴ Zpracováno dle rozhovorů se zastupiteli města Rokytnice v O.h. Mgr. J.M.(ČSSD), Mgr. Z.D.(SNK-SPR), Ing. J.G.(KSČM), A.G.(SNK-ŽHN) a starostou města P.H. (SNK-NHD) z ledna 2011

6 ZÁVĚR

Struktura lokálního politického procesu v Rokytnici v Orlických horách odpovídá charakteristikám specifickým pro velikostně menší města. Jedním z typických rysů politické scény této úrovně bývá početnější **zastoupení nezávislých kandidátů** a jejich sdružení, než zástupců parlamentních stran. S rostoucí velikostí obce se pak zapojení parlamentních stran zvyšuje. Podle složení městských zastupitelstev a rad ve volebních obdobích 1994-2010 by se mohlo zdát, že Rokytnice v O.h. stojí někde na pomyslné hranici mezi dominantním zastoupením nezávislých sdružení a parlamentních stran. Ve dvou po sobě jdoucích volebních obdobích 1994 a 1998 měla totiž jednoznačnou převahu ODS, v následujících obdobích 2006 a 2010 zase různá sdružení nezávislých kandidátů. Nutno však podotknout, že právě kandidátku ODS tvořilo 13 z 15 členů kandidáti bez politické příslušnosti a ve volebních obdobích od roku 2006 se právě většina těchto kandidátů představila v nezávislých sdruženích a ODS přestala ve městě existovat.

Kandidátní listiny sestavované v rámci rokytnické politické scény představují další rys charakteristický pro úroveň komunální politiky. Bývají sestavovány těsně před volbami a nejsou ojedinělé případy, kdy jsou na kandidátce lidé doplnění pouze do počtu odpovídajícímu počtu zastupitelských mandátů. Lze si také všimnout, že kandidáti jsou na jednotlivých kandidátních listinách propojeni sociálními, především pak rodinnými a zaměstnaneckými vazbami. Sousedské a přátelské vztahy, které z kandidátních listin nelze identifikovat, zde hrají také svou významnou roli.

Pokud se oprostíme od pohledu na rokytnickou politickou scénu, který sleduje pouze politické strany a nezávislá sdružení a budeme si všimnout konkrétních lidí, lze dojít k závěru, že lokální politická struktura je od začátku sledovaného období tvořena více či méně stejnými osobnostmi, kterým se daří získávat zastupitelské mandáty a místa v městské radě. Tímto stavem se může prezentovat další specifikum komunální politiky, které splňuje místní politická scéna, tím je **chování voličů**. Ti se při své volbě orientují právě podle konkrétních osobností a politická příslušnost a s ní související ideologické zakotvení zde hraje marginální roli. V Rokytnici v O.h. tak občané hlasují pro osvědčené a léty prověřené kandidáty, nezávisle na tom, za jaký politický subjekt kandidují. Také **volební účast a obecná politická participace občanů** determinuje specifika komunální politiky. V nejmenších obcích s řádově stovkami obyvatel bývá volební účast vyšší a se zvyšujícím se počtem obyvatel volební účast klesá. Stejný poměr platí v případě zájmu

občanů o spravování obecních záležitostí. Představitelé Rokytnice v O.h. si dlouhodobě stěžují na malou volební účast v komunálních volbách (v roce 2010 44,52%) a poukazují na některé jiné obce rychnovského okresu, kde je zapojení občanů do politického procesu intenzivnější a v některých případech je volební účast vyšší o 10 až 15%. Přesto však Rokytnice v O.h. nijak zvlášť nevybočuje z průměru velikostně příbuzných obcí a uvedené případy větší účasti jsou spíše výjimkou. Zájem o politické dění rokytnických občanů mimo samotných voleb je téměř nulový. Účast občanů na veřejných zasedáních zastupitelstva je minimální. Když už dojde k účasti, jedná se např. o jednoho či dva občany, jenž jsou nájemníky nějaké městské nemovitosti a zastupitelstvo projednává její prodej, úpravu nájemní smlouvy a podobně. V mnohých případech se však občané nedostaví ani v takovéto situaci, kdy je část jednání zastupitelstva spojena s jejich zájmem. Obecně malá účast občanů města na zasedáních zastupitelstva je přisuzována tzv. „praxím k odborné přípravě“, které zavedl někdejší starosta Štefek, a která trvala do roku 2006. Jednalo se o neveřejná zasedání zastupitelů, na kterých se předjednála témata zasedání veřejného, a občané přítomní na veřejném zasedání pak byli svědky velice rychlého jednání, které spočívalo jen v odhlasování předjednaných témat.

Faktory ovlivňující rozhodování voličů v městských volbách v Rokytnici v O.h. již byly naznačeny výše a souvisely spíše s těmi obecnými specifiky komunálních voleb v menších městech a obcích, tzn. orientace voličů dle osobních znalostí kandidátů. Konkrétnější důvody lze identifikovat obtížněji. Během volební kampaně 2010, která spočívala pouze ve vylepení volebních letáků a plakátů (z důvodu předpokládaného nezájmu ze strany občanů města zde nebývají organizovány volební mítinky), totiž nevyvstalo žádné výrazné volební téma, které by rokytnickou veřejnost rozdělovalo, a podle kterého by se rokytničtí občané rozhodovali ve své volbě. Jedinou výraznější událostí bylo zviditelnění Projektu Dráhy Orlických hor financovaného ze státního, nikoliv městského rozpočtu, na který mají dva nejsilnější političtí aktéři rozdílný názor (viz. 5.2.3 Politické subjekty v komunálních volbách 2010). Nikdo z kandidátů však toto téma nepovažoval za zásadní, včetně Duškova SNK-SPR, u kterého se odmítnutí tohoto projektu dostalo až do volebního programu. Rokytnický veřejný život není poznamenáván většími skandály či nesmiřitelnými nesváry. Ani lékař místního zdravotnického oddělení Martin Macák (SNK-SPR) nepřišel o své voliče po tom, co byl v regionálních i státních médiích obviněn z pití alkoholu v pracovní době (viz. 5.1.4 Volby 2006). Právě naopak,

v rokytnickém periodiku Horský kurýr mu někteří občané vyjadřovali po této události podporu. Stejně tak i hospodský Antonín Grund má stále svou voličskou základnu přesto, že v době, kdy byl v zastupitelstvu města za Dělnickou stranu (2006-2010) ho Rychnovský deník spojoval s akcí příznivců DS v Josefově na Jaroměřsku v roce 2008, která byla podle odborníků spojena s neonacistickou ideologií. Starosta Hudousek reagoval pro Rychnovský deník: „*Pokud by za město kandidovalo víc lidí, byla by to ostuda. On má poměrně zvláštní názory, ale my neřešíme celorepublikové problémy, jen ty naše místní.*“⁴⁵ Právě tato událost a komentář starosty potvrzuje charakter komunální úrovně politiky v Rokytnici v O.h., která více než ideologii zohledňuje problémy týkající se správy městských záležitostí.

Zohlednění místních problémů před ideologií do jisté míry **determinuje vztahy a spolupráci jednotlivých politických aktérů**, které mají také svá specifika charakteristická pro lokální úroveň politiky. Stejně jako mají bližší vztah občané k představitelům města této velikostní kategorie, tak i sami zastupitelé mají blíže k sobě. Existuje zde jistá dávka tolerance, která zabraňuje výše popsané, řekněme, přehmaty jiných zastupitelů dlouhodoběji a obšírně komentovat v regionálních médiích a snaze využít takovéto události ve svůj, tzn. stranický, prospěch. Je zde spíše snaha o soustředění se na skutečné problémy města. Přestože mezi zastupiteli Rokytnice v O.h. existují názorové rozpory, nebo i osobní antipatie, mnohdy vzniklé z těchto názorových rozporů, a také je zde viditelná snaha o získání většího vlivu na vedení města, dokážou se zastupitelé podle vlastních slov shodnout na záležitostech strategických pro život a rozvoj města. Občané Rokytnice v O.h. znají své zastupitele, kteří se ve vedení města pod hlavičkami různých politických subjektů objevují od 90. let. Dá se s vysokou pravděpodobností předpokládat, že i v dalších obdobích se budou voliči obracet k těmto, komunální politikou již prověřeným, osobnostem.

⁴⁵ http://rychnovsky.denik.cz/zpravy_region/sraz-extremistu-se-zrejme-uskutecni-v-josefove.html

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- BALÍK, Stanislav. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 387 s. ISBN 978-80-7325-144-4
- BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 1.vyd. Praha: Grada, 2009. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4
- BALÍK, Stanislav. *Občanská demokratická strana a česká politika: ODS v českém politickém systému v letech 1991-2006*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 327 s. ISBN 80-7325-079-9
- BALÍK, Stanislav. *Okresy na severu: komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. 198 s. ISBN 978-80-7325-174-1
- BROKL, Lubomír. *Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. 210 s. ISBN 80-85850-48-6
- ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony*. 1.vyd. Praha: Alfa nakladatelství, 2008. 165 s. ISBN 978-80-87197-00-4
- ČMEJREK, Jaroslav. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*. 1.vyd. Praha: Kernberg Publishing, 2009. 133 s. ISBN 978-80-87168-10-3
- DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. 1.vyd. Praha: Portál, 2008. 255 s. ISBN 978-80-7367-385-7
- FIALA, Petr, STRMISKA, Maxmilián. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. 267 s. ISBN 80-7325-0748
- FILIP, Jan, SCHELLE, Karel. *Právní úprava voleb do obecních zastupitelstev*. 1.vyd. Zlín: Živa, 1994. 174 s. ISBN 80-901745-4-X
- HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. 3.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 537 s. ISBN 978-80-7380-115-1
- KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách*. 1.vyd. Praha: Professional, 2006. 481 s. ISBN 80-86946-01-0
- KRUTÍLEK, Ondřej, ROJČÍK, Ondřej, VILÍMEK, Petr, BALÍK, Stanislav. *Komunální*

- volby v České republice v roce 2002*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2003. 143 s. ISBN 80-210-3211-1
- KYLOUŠEK, Jakub, PINK, Michal, ŠEDO, Jakub. *Volební mapa města Brna*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. 183 s. ISBN 978-80-7325-135-2
- POTŮČEK, Martin a kol. *Strategické vládnutí a Česká republika*. 1.vyd. Praha: Grada, 2007. 360 s. ISBN 978-80-247-2126-2
- SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 466 s. ISBN 80-7325-062-4
- VALEŠ, Lukáš. *Zrod demokratických politických systémů okresů Klatovy, Domažlice a Tachov a jejich vývoj v 90. letech 20. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 287 s. ISBN 978-80-7380-082-6
- VODIČKA, Karel, CABADA, Ladislav. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 1.vyd. Praha : Portál, 2003. 351 s. ISBN 80-7178-718-3

Zákony

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

Ústní a písemná sdělení

DUŠEK, Zdeněk: Ústní sdělení. ZŠ Rokytnice v O.h. 24. ledna 2011

GRUND, Jaroslav: Ústní a písemná sdělení. Rokytnice v O.h. 16.ledna 2011

GRUND, Antonín: Ústní sdělení. Rokytnice v O.h. 24. ledna 2011

HUDOUSEK, Petr: Ústní a písemná sdělení. MÚ Rokytnice v O.h. 16. ledna 2011

MORÁVEK, Jan: Ústní a písemná sdělení. Rokytnice v O.h. 5.ledna 2011

Internet (ověřeno k 14.3.2011)

<http://www.rokytnice.cz/>

<http://zs.rokytnice.cz/>

<http://ms-rokytnice.webnode.cz/>

<http://rychnovsky.denik.cz/>

<http://www.orlicky.net/>

<http://www.czso.cz/>

<http://www.volby.cz/>

<http://www.rokytnice.cz/kuryr/>

<http://e-kuryr.blog.cz/>

<http://volby.idnes.cz/>

<http://www.risy.cz/>

<http://www.statnisprava.cz>

<http://portal.gov.cz/>

<http://www.kdu.cz/Regiony/Kraje/Kralovehradecky-kraj/Rychnov-nad-Kneznou>

<http://www.cssd.cz/>

<http://cssdrokytnice.blog.cz/>

<http://nahorachdoma.blog.cz/>

<http://www.sdruzeni prorokytnici.cz/>

<http://www.firmy.cz/>

Seznam zkratek

BEZPP	bez politické příslušnosti
ČMSS	Českomoravská strana středu
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
DS	Dělnická strana
EP	Evropský parlament
KDU-ČSL	Křesťansko-demokratická unie-Česká strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MODS	Moravská demokratická strana
MÚ	Městský úřad
ODS	Občanská demokratická strana
SDČR	Sdružení důchodců České republiky
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
SNK-NHD	Sdružení nezávislých kandidátů-Na horách doma
SNK-PPG	Sdružení nezávislých kandidátů-Pro příští generace
SNK-SPR	Sdružení nezávislých kandidátů-Sdružení pro Rokytnici
SNK-ŽHN	Sdružení nezávislých kandidátů-Sdružení živnostníků, hasičů a nezávislých občanů Rokytnice
SPR-RSČ	Sdružení pro republiku-Republikánská strana Československa
STB	Státní bezpečnost
SZ	Strana zelených
ZŠ	Základní škola

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Obce podle počtu obyvatel (k 1.1.2010)

Tabulka č. 2 Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel v Rokytnici v O.h.

Tabulka č. 3 Vývoj počtu obyvatel v Rokytnici v O.h. 2001-2010

Tabulka č. 4 Průměrný věk obyvatel (k 31.12. 2009)

Tabulka č. 5 Srovnání zastoupení věk. kategorií v ČR a Rokytnici v O.h. (k 31.12. 2009)

Tabulka č. 6 Vývoj nezaměstnanosti (v %)

Tabulka č. 7 Nejvýznamnější zaměstnavatelé města Rokytnice v O.h. 2010

Tabulka č. 8 Pořadí zvolených kandidátů dle získaných hlasů 1994

Tabulka č. 9 Pořadí zvolených kandidátů dle získaných hlasů 1998

Tabulka č. 10 Pořadí zvolených kandidátů dle získaných hlasů 2002

Tabulka č. 11 Pořadí zvolených kandidátů dle získaných hlasů 2006

Tabulka č. 12 Volební účast v komunálních volbách 2010

Tabulka č. 13 Podíl kandidujících žen v Rokytnici v O.h. a obcích rychnovského okresu

Tabulka č. 14 Podíl žen v zastupitelstvu v Rokytnici v O.h. a obcích rychnovského okresu

Tabulka č. 15 Počty rokytnických kandidátů v jednotlivých věkových kategoriích 2010

Tabulka č. 16 Průměrný věk kandidátů a zastupitelů Rokytnice v O.h. a obcí rych. okresu

Tabulka č. 17 Výsledky voleb do městského zastupitelstva 2010 (Rokytnice v O.h.)

Tabulka č. 18 Pořadí zvolených zastupitelů dle získaných hlasů

Seznam grafů

Graf č. 1 Vývoj počtu obyvatel v Rokytnici v O.h. 2001-2010

Graf č. 2 Průměrný věk obyvatel ČR, Královéhr. kraje, Rokytnice v O.h. (k 31.12. 2009)

Graf č. 3 Poměr kandidátů dle pohlaví ve volbách do zastup. v Rokytnici v O.h. 2010

Graf č. 4 Poměr zvolených zastupitelů dle pohlaví v Rokytnici v O.h. 2010

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Mapa krajů ČR

Obrázek č. 2 Mapa okresů Královehradeckého kraje

Obrázek č. 3 Mapa okresu Rychnova n/K, Rokytnice v O.h.

Obrázek č. 4 Prapor města Rokytnice v O.h.

Obrázek č. 5 Znak města Rokytnice v O.h.